

Sreda, 15. oktobar 2008.
Svedok William Curtis Hayden
Otvorena sednica
Optuženi su pristupili Sudu
Početak u 9.03 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ORIE: Dobro jutro svima. Gospodine sekretare, molim vas, najavite predmet.

sekretar: Dobro jutro, časni Sude. Dobro jutro svima u sudnici. Ovo je *Predmet IT-06-90-T, Tužilac protiv Ante Gotovine i drugih.*

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine sekretare. Dobro jutro i vama, gospodine Hayden.

SVEDOK HAYDEN: Dobro jutro.

SUDIJA ORIE: Mogu li da vas podsetim da ste i dalje pod svečanom izjavom koju ste dali juče na početku vašeg svedočenja.

SVEDOK HAYDEN: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine Du-Toit.

TUŽILAC DU-TOIT: Hvala, časni Sude. Dobro jutro.

svedok: William Curtis Hayden

GLAVNO ISPITIVANJE:TUŽILAC DU-TOIT - NASTAVAK

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Dobro jutro, gospodine Hayden.

TUŽILAC DU-TOIT: Gospodine sekretare, možemo li ponovo molim vas da dobijemo dokument 65 ter broj 00769, paragraf 4.1. Hvala.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Gospodine Hayden, kao što ste mogli videti na ekranu juče kada smo završili sa radom, govorili smo o paragrafu 4.1 vašeg izveštaja koji je pred vama. Da li to vidite?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: U paragrafu 4.1 vi pominjete da ste stigli na groblje u Kninu u 15.30 časova u pratnji... Čermakovog oficira za vezu i takođe neidentifikovanog pukovnika... opisanog kao oficir za informisanje. Ovaj oficir za informisanje, odakle je on došao, da li znate? Da li vam se on tamo pridružio, da li je došao iz kancelarije generala Čermaka ili možete li možda pomoći Sudu oko toga, molim vas?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ja nisam siguran odakle je tačno on došao, ali on se pridružio oficiru za vezu na groblju.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Kao što ste ukazali u vašim izjavama, vi niste znali njegovo ime, iako ste ga kratko opisali. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je tačno.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Takođe je jasno iz vaših izjava da ste vi u to vreme, a čini se da je to bilo negde pri kraju vaše misije, da ste vi imali određena pitanja na umu i u stvari ste postavili tom oficiru za informisanje neka pitanja. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je tačno.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Pre nego što pređemo na konkretna pitanja koja ste mu vi postavili u toj fazi, možda ako možemo da se vratimo na vaš izveštaj koji ste vi pripremili, kako bismo možda istakli ili pojasnili neka pitanja pre nego što se pozabavimo konkretnim pitanjima.

TUŽILAC DU-TOIT: Dakle, ako mogu, molim vas, gospodine sekretare, da se vratimo na stranicu 3 izveštaja, paragraf 1, molim vas. Gospođu poslužiteljko, molim vas da takođe dostavite kopije izjava i izveštaja. Može li to da bude dostavljeno i svedoku, ukoliko mu je potrebno. Hvala vam puno.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Gospodine Hayden, kao što može da se vidi iz prvog paragrafa izveštaju, čini se da ste napravili određene naslove i raspravljali o određenim informacijama koje ste naveli pod ovim naslovima u izveštaju. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Prvi naslov, kao što možemo videti bavi se sistematskim paljenjem i pljačkanjem. Ako mogu da vas uputim i da osvežim vaše sećanje, u vezi sa paragrafom 1.1 ovog izveštaja, čini se iz paragrafa 1.1 da su mnoge informacije, osim poslednje rečenice kojima ću se ja baviti, vi ste do njih došli preko drugih ljudi. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: A sada ako pogledate poslednju rečenicu ili pretposlednju rečenicu paragrafa 1.1 čini se da ste 17. avgusta vi u stvari posetili oblast Kistanje, i vi ste tu istakli, i čini se da ste vi lično bili očevidac nekih od tih događaja. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT: Gospodine predsedavajući, u svrhu reference, to se takođe pominje u paragrafu 10 izjave svedoka, a to je dokazni predmet Tužilaštva broj P987. Ako možemo,

gospodine sekretare, brzo da pređemo na sledeću stranicu, paragraf 1.6, molim vas, samo zato što je to povezano.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Gospodine Hayden, ako pogledate prvi paragraf, paragraf 1.6, beleške misije u Kistanju – vidi se da je jedina neoštećena zgrada bila pravoslavna crkva, da da ste vi bili očevidac toga. Da li je to takođe bio deo misije, to što ste otišli tamo 7. avgusta?
SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: I onda, kao rezultat informacija koje ste vi dobili tokom te misije, da li ste vi onda, 19-tog, pitali pukovnika o tom incidentu?
SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Šta ste ga pitali i koji je bio njegov odgovor?
SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ja lično nisam postavio pitanje. Jedan od mojih kolega je to učinio. Ja sam stajao sa njim kada je on postavio pitanje, a pitanje se odnosilo na neoštećenu crkvu u selu Kistanje.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: I koji je bio odgovor?
SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pukovnik je rekao: *Mi ne želimo da nas gledaju kao Srbe.*

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: I šta ste vi zaključili iz toga?
SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa to je bio čudan odgovor i...

ADVOKAT KEHOE: Prigovor, časni Sude.

TUŽILAC DU-TOIT: Gospodine predsedavajući, mislim da je svedok bio prisutan kada je ovo...

SUDIJA ORIE: Svedok može da objasni kako je on razumeo taj odgovor... pre svega, kakav je to bio odgovor, a onda, drugo, kako je on, u to vreme, razumeo taj odgovor.

ADVOKAT KEHOE: Moj prigovor se odnosi na bilo kakav zaključak koji će on izneti.

SUDIJA ORIE: Ja ću... mi ćemo pitati svedoka kako je on u to vreme razumeo odgovor, šta mu je palo na pamet, kako je on interpretirao taj odgovor. Da li je to odgovor koji ima *meritum*, to ćemo još videti, ali mi želimo da znamo kako je on to razumeo u to vreme. Molim vas, možete li nam reći?

SVEDOK HAYDEN: U kontekstu onoga što je misija radila i onoga što smo videli u tom području, u i oko Knina, ja sam smatrao da je taj odgovor indikacija jednog odnosa sa javnošću. Pukovnik nas je informisao: *Pogledajte, mi štitimo verske objekte i sprečavamo da oni budu oštećeni.* Međutim, svi drugi objekti oko crkve su bili oštećeni, pa smo bili zabrinuti što nije uloženo dovoljno napora u vezi sa kontrolisanjem ili ograničavanjem i zaustavljanjem razaranja zgrada.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Hvala.

TUŽILAC DU-TOIT: Gospodine sekretare, možemo li da se vratimo na paragraf 1.2, molim vas, na prethodnoj stranici.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Čini se iz... ja bih rekao da je to prva polovina tog paragrafa, da ste vi čitaocu dali dosta informacija o selima itd, itd. Da li su to informacije koje ste lično prikupili ili ste o tome bili obavešteni?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je kombinacija jednog i drugog. To su bile informacije koje smo dobijali od osoblja UN-a, kao i tokom naših poseta ovim različitim selima.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Možda mogu da budem konkretniji ako predemo na neki... sredina tog paragrafa što počinje rečima, citiram: „Tokom kretanja kroz to područje članovi misije videli su brojne kuće u poslednjoj fazi dogorevanja dok su se vozili od Knina ka Drnišu 18. avgusta.“ I onda ću preskočiti, i onda ste se: „...vratili 19. avgusta.“ Da li je to aspekt onoga čega ste vi lično bili očevidac i što ste vi приметili u okviru vaše misije?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Ako možemo da predemo na paragraf 1.3, molim vas, vi ovde ukazujete u drugoj rečenici, citiram: „Prolazeći kroz grad automobilom i pešice misija je videla da je Knin bio sistematski i kompletno opljačkan. Većina štete počinjena je pljačkom.“ Da li je ovo nešto što ste vi takođe lično videli?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: I možete li nam možda ukazati na to kada se ovo dogodilo. Da li je to... dajte nam datum, da li je to bio 17-ti, ili 18-ti, ili 19-ti? Da li još uvek možete da se setite?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Sva tri dana, pošto smo bili u i oko Knina.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Poslednja rečenica u paragrafu 1.3 vi govorite o preliminarnoj proceni oštećenja na kućama. Da li je to takođe informacija koju ste vi dobili?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC DU-TOIT: Gospodine predsedavajući, za zapisnik čini se da ova informacija dolazi od dokaznog predmeta Tužilaštva broj P64. Ako možemo da predemo na sledeću stranicu, molim vas, paragraf 1.4.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Tu pominjete, radi se o drugom redu ovog paragrafa, da je misija razgovarala sa ljudima. Možete li... možete li nas možda informisati ko su bili ti ljudi?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Te osobe su bili raseljeni pojedinci koji su se sklonili u bazu UN-a, sa kojima smo mi razgovarali i koji su bili stanovnici Knina u vreme kada se ofanziva dogodila.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: A onda poslednja rečenica u paragrafu 1.4, citiram: „Članovi misije su videli u brojnim prilikama vojnike kako voze civilna vozila bez registarskih tablica natovarena stvarima iz kuća i prodavnica.“ Da li ste vi to takođe lično приметili?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT: Gospodine predsedavajući, u svrhu zapisnika, dodatne informacije o tome se pojavljuju u paragrafu 14 izjave svedoka, a to je dokazni predmet Tužilaštva broj P987.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Ako možemo da pređemo na paragraf 2 na toj stranici. Čini se, u stvari, da ste vi intervjuisali nekoga od tih ljudi i informacije koje ste ovde uneli, vi ste dobili od tih ljudi. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT: Sledeću stranicu molim, paragraf 5... stranica 5, paragraf 2.1.1.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Takođe se čini da ste intervjuisali neke ljude i onda ste ubeležili informacije koje ste dobili kao rezultat tih intervjuja. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT: Sledeća stranica, stranica 6, molim, paragraf 3.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Tu vi govorite o civilnim žrtvama i nestalim osobama i u paragrafu 3.1 izveštaja vi kažete da vam je general Čermak dao kompletan spisak. Spiskovi o kojima govorite, da li ste ih dobili na sastanku koji ste imali sa njim 19. avgusta?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT: Sledeća stranica, stranica 7, molim vas.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Ovde se bavite drugom temom, masovna grobnica na groblju u Kninu i mi smo se time već bavili i vi ste nas obavestili o pitanju koje je postavljeno ovom oficiru za informisanje. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

SUDIJA ORIE: Gospodine Du-Toit, kada je u pitanju broj stranica možemo li pogledati verziju na engleskom na dnu. Gospođu poslužiteljko, možete li nam pomoći. Stranica na kojoj smo, možemo li videti broj te stranice na dnu. Vi se pozivate na stranice, a to je očigledno redosled stranica u elektronskoj verziji, a u štampanoj verziji je to uvek za jedan broj manje.

TUŽILAC DU-TOIT: Tako je. Mislim da ste potpuno u pravu, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Ne to je samo zbog zapisnika.

TUŽILAC DU-TOIT: Ok.

SUDIJA ORIE: Da ljudi ne budu zbunjeni.

TUŽILAC DU-TOIT: Hvala. Možemo li da pređemo na paragraf... na stranicu 8, paragraf 5, molim vas.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Gospodine Hayden, ovde vi ponovo pominjete, u suštini tri sastanka koje ste imali sa osobama koje identifikujete u paragrafima 5.1, 5.2 i 5.3. Da li ste vi bili prisutni tokom tog intervjua i da li je ovo tačan odraz onoga što se dogodilo tokom tih intervjua.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT: Onda ako možemo da pređemo na sledeću stranicu, molim vas, stranica 9, paragraf 5.4, molim vas.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Ovo takođe ukazuje da ste imali razgovor sa osobljem UN-a od 17. do 19. avgusta i tu ste informisali čitaoce o razgovorima koje ste imali sa ovim ljudima. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT: I možemo li da pređemo na sledeću stranicu, molim vas, stranica 10, a posebno paragraf 5.4.6 poslednja rečenica.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Ako mogu da vas uputim na poslednju rečenicu, gospodine Hayden, citiram: „Pukovnik HV-a je izjavio da je svrha granatiranja konkretno bila da se stvori dezorganizovana masovna panika i egzodus Srba.“ Prvo, taj pukovnik HV-a kog pominjete, da li je to bila ista osoba sa kojom ste se sastali 19. avgusta ili je to bila neka druga osoba?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ista osoba.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: I ko mu je postavio ovo pitanje; da li još uvek možete da se setite?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ja sam.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: I šta ste zaključili iz ovog odgovora?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa to je potvrdilo informacije koje smo dobili od službenika UN-a sa kojim smo razgovarali, višeg vojnog posmatrača...

ADVOKAT KEHOE: Izvinite, sudijo.

SUDIJA ORIE: Da, gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE: Ja ulažem prigovor na ono o čemu govorimo.

SUDIJA ORIE: Da. Da li ste vi u to vreme razvili bilo kakvo mišljenje o tome šta bi ovaj odgovor mogao da znači? I ako jeste, molim vas recite nam kakvo ste mišljenje razvili u to vreme.

SVEDOK HAYDEN: Odgovor pukovnika HV-a je bio sličan drugim odgovorima koje sam dobio u razgovorima sa ljudima koje smo intervjuisali tokom tog perioda od 17. do 19. avgusta. Pored toga, čini se da je to potvrdilo informacije na koje smo naišli pre našeg dolaska preko

štampanih i elektronskih medija, i utisak koji sam ja stekao, na osnovu ovih različitih informacija bio je da se na veoma poseban način koristila artiljerija u ofanzivi, usmerena ne toliko na uništavanje i razaranje već na stvaranje panike među civilnim stanovništvom.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Hvala. I ako možemo da pogledamo paragraf 6 samo kraj: „Sektor Sever Krajina.“ To su informacije koje ste dobili nakon što ste završili svoju misiju. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT: Gospodine predsedavajući, molim da se ovaj dokument uvede u spis, a to je dokument 65 ter broj 769, molim vas.

SUDIJA ORIE: Da li je nova verzija učitana u kojoj se ne pominje gospodin Hjertnes? I da li je to bilo pokazano Odbrani?

TUŽILAC DU-TOIT: Mi to još uvek nismo učitali, ali mi smo o tome razgovarali sa Odbranom jutros, časni Sude, i mi se slažemo u vezi paragrafa 5.4.6 da sve bude redigovano osim poslednje rečenice koju sam ja upravo pročitao.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

TUŽILAC DU-TOIT: Ako je to bio dogovor.

ADVOKAT KEHOE: Ja sam se konsultovao sa advokatom pre toga, i mislim da se prilikom ponovnog pregleda dokumenta složio sa tim. Dakle složili smo se oko našeg prethodnog prigovora na ovo, to je dogovoreno.

SUDIJA ORIE: Da. Složili ste se da je Tužilaštvo sledilo uputstva koja je Pretresno veće dalo...

ADVOKAT KEHOE: Da.

SUDIJA ORIE:...kada je redakcija u pitanju.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gde to počinje, gospodine Du-Toit.

TUŽILAC DU-TOIT: To počinje...

SUDIJA ORIE: Gde počinjemo da čitamo? Rekli ste od početka, dakle to je razgovor sa, to je gde počinje redakcija pa do...

TUŽILAC DU-TOIT: Pa do... mi smo mislili, znate, pa do reči oficir za informisanje, koja je pod navodnicima, do toga. To je neka vrsta drugog...

SUDIJA ORIE: Da.

TUŽILAC DU-TOIT: ...trećeg dela.

SUDIJA ORIE: Pretpostavljam da vi... da ta rečenica počinje „Njegov utisak“. Ako počnete tu, onda je potpuno nejasno ko je on.

TUŽILAC DU-TOIT: To je ono o čemu smo mi raspravljali.

SUDIJA ORIE: O tome ste raspravljali.

TUŽILAC DU-TOIT: Iako je to takode u njegovoj izjavi, ali mi smo osetili i vi to možda znate... vi ste potpuno u pravu jer informacija jeste potvrđena i zato je postavljeno to pitanje, kao što možete da vidite.

ADVOKAT KEHOE: Moje razumevanje tog...

prevodioci: Može li gospodin Kehoe da govori u mikrofon. Hvala.

ADVOKAT KEHOE: Moje razumevanje tog paragrafa bilo je da se sve izbacuje osim poslednje rečenice paragrafa 5.4.6.

SUDIJA ORIE: Ono što bismo mi... ono što će onda ostati je pukovnik HV-a je rekao da je svrha granatiranja... tu počinjemo ponovo da čitamo.

ADVOKAT KEHOE: Da, gospodine.

SUDIJA ORIE: I iz odgovora koji je svedok upravo dao, mi smo razumeli da je pukovnik HV-a u stvari oficir za informisanje koji se pominje u prethodnoj rečenici, koja je izbačena, a to je ista ona osoba o kojoj je on govorio ranije tokom svog svedočenja.

ADVOKAT KEHOE: Da, gospodine.

SUDIJA ORIE: Onda... dakle, onda redakcija, uz ova razjašnjenja u zapisniku, treba da bude sve osim poslednje rečenice.

TUŽILAC DU-TOIT: Hvala, časni Sude. Mi ćemo to učiniti.

ADVOKAT KUZMANOVIC: Časni Sude, ja bih dodao da se sektor 6 bavi sektorom Sever koji nije deo optužnice, i ja bih predložio da i taj deo bude redigovan. Ja nemam ideju zašto bi to trebalo da ostane ovde.

TUŽILAC TIEGER: Časni Sude, ja sam ustao zbog toga što sam se ja tim prigovorom bavio juče. Ja ne mislim da bi trebalo da bude po redosledu. Konsultovali smo se sa braniocem jutros u

vezi sa pitanjima koja su pokrenuta juče i ja bih predložio da se dokument predloži kao dokaz takav kakav jeste.

ADVOKAT KUZMANOVIC: Da li je to ili nije deo optužnice? Sektor Sever nije deo tog dokumenta. To ne treba da bude u tom dokumentu. Prilično je jednostavno.

SUDIJA ORIE: To nije tako jednostavno, gospodine Kuzmanoviću, ako nešto nije deo optužnice. Bosna takođe nije deo te optužnice. Hoću da kažem da ponekad imate kontekstualne informacije. Mi ćemo to pogledati, ali ja... Pretresno veće će razmotriti da li... gde treba da zaustavi dodavanje prigovora na dokumenta koja su uvedena 23. septembra. Mi ćemo to razmotriti. Gospodine Du-Toit, možda da sačekate koji trenutak sa učitavanjem, da Pretresno veće prvo razmotri da li paragraf 6 izveštaja treba dalje redigovati, i onda jedino onda možete to učitati. Mi takođe, u ovom trenutku, nećemo odlučivati o podnesku jer ne znamo šta se uvodi. Redakcija dokumenta u paragrafu 5.4.6 je jasna. Pretresno veće će naknadno razmotriti paragraf 6 i za to vreme dokument ostaje samo obeležen u svrhu identifikacije. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC DU-TOIT: Hvala, časni Sude. Gospodine sekretare, upravo mi je skrenuta pažnja, da li ćemo broj dobiti kasnije ili...

SUDIJA ORIE: Ne. Ja se slažem da nam treba broj kako bismo dokument identifikovali. U suprotnom ne postoji oznaka. Gospodine sekretare.

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P988, u svrhu identifikacije.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine sekretare.

TUŽILAC DU-TOIT: Hvala, časni Sude.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Gospodine Hayden, mi smo se upravo bavili izveštajem koji ste vi pripremili 25. avgusta 1995. godine. Možete li, molim vas, obavestiti Sud da li je to bio prvi takav izveštaj koji ste vi pripremili koji se bave aspektima kao što je ovaj ili da li ste imali bilo kakvo drugo iskustvo u pripremanju sličnih izveštaja koji se bave nekim drugim situacijama?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da imao sam iskustva u pripremanju drugih izveštaja.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Možete li možda informisati Sud o tome, molim vas?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, pre ove misije ja sam bio u Srbiji gde sam radio sa srpskim Helsinškim komitetom po pitanju Kosova i proveo sam nekoliko nedelja tamo praveći intervjue sa zarobljenicima, Albancima sa Kosova, zatvorenicima sa Kosova i pripremao sam izveštaj o njihovom tretmanu od strane MUP-a. Pre toga sam radio na konfliktu u Čečeniji što je podrazumevalo misiju za utvrđivanje činjenica u kojoj smo mi ispitivali slična pitanja kao što smo uradili u izveštaju za Krajinu.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Hvala. Sa znanjem koje ste imali prilikom pripremanja ovog izveštaja koji smo upravo obeležili u svrhu identifikacije, mogu li, molim vas, da vas vratim na drugu izjavu koju ste dali.

TUŽILAC DU-TOIT: Gospodine sekretare, to je dokazni predmet Tužilaštva broj P987. I možemo li da pređemo na paragraf 18.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Gospodine Hayden, možete li, molim vas, da pogledate paragraf 18 vaše izjave. Tu se bavite onim što ste primetili i o čemu ste razgovarali i slično. I onda, čini se iz izjave, prvo, da u paragrafu 18 i u paragrafu 19, i u paragrafu 20, o onda na sledećoj stranici, da ste u suštini dali 4 osnovna razloga zbog kojih ste došli do tog zaključka koji ste pomenuli na početku paragrafa 18. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Ispravite me ako grešim. Da li je ono što vi tvrdite u paragrafima od 18 do 20 vrsta sažetka vaših zapažanja o kojima ste nam vi razgovarali sa nama, ono što ste vi zapazili i ono što su drugi zapazili u izveštaju koji imamo?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Mogu li da vam postavim jedno pitanje, odnosi se na paragraf 19 vašeg izveštaja... vaše izjave, a posebno na prvu rečenicu. Ako možete da pročitate to, molim vas.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: „Drugo, činjenica da je artiljerijska vatra u početku bila usmerena na mali broj ciljeva, a ne na čitavo područje, bombardovanje mi je ukazalo da se strategija sejanja terora i zastrašivanja više koristila nego strategija punog vojnog angažovanja sa trupama krajiških Srba, i protivpravne i bezobzirne akcije protiv civilnog stanovništva.“

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Da li možda možete da objasnite Sudu šta ste...

SUDIJA ORIE: Samo sekun.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE:...mislili pod tim?

SUDIJA ORIE: Da.

TUŽILAC DU-TOIT: Izvinite.

SUDIJA ORIE: Gospodine Du-Toit, hoćete biti ljubazni da proverite ili pronadete da li je francuski prevod završen jer potrebno je da napravite malu pauzu dok prevođenje traje kako bi prevodioci mogli da završe.

TUŽILAC DU-TOIT: Izvinjavam se. Ja ću to učiniti. U redu.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Možete li molim vas da odgovorite na pitanje, gospodine Hayden?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Možete li da ponovite pitanje, molim vas?

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Možete li možda da obrazložite kako ste razumeli ili šta ste mislili pod ovom rečenicom koju ste upravo pročitali Sudu?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ono što sam ja shvatio jeste da artiljerijska vatra ili artiljerija, nije bila korišćena da se ciljaju čitava područja, pojedinačna sela ili civilna područja, građevine u tim selima koje smo mi posetili, nisu dokaz one vrste štete koju bi izazvala artiljerijsko granatiranje ili u stvari, bilo koja druga vrsta borbe različita vrsta štete koja bi time bila uzrokovana i bilo je očigledno da oštećene zgrade koje smo videli bile uništene nakon što su prestale borbene aktivnosti na tom području. Zgrade su izgledale, znate, sve je ukazivalo da su bile spaljene iznutra nečim, a ne da su prvo bile pogođene artiljerijskim granatiranjem, na primer.

SUDIJA ORIE: Mogu li da zatražim razjašnjenje ovog odgovora, gospodine Du-Toit? Red koji ste pročitali, rečenica koju ste pročitali je bila o načinu na koji se artiljerija koristila i koja je bila svrha takve upotrebe artiljerije. Pitanje je bilo da objasnite ovo, a vi ste nam objasnili da su kuće očigledno bile uništene, ali ne artiljerijom. To ne objašnjava mnogo ono što ste pročitali, jer je to bilo o načinu na koji je artiljerija korišćena i za koju svrhu je bila korišćena. Dakle, odgovor je možda utisak koji ste vi stekli, ali ima malo veze sa oni što ste pročitali, zar ne?

SVEDOK HAYDEN: Pa, možda moj odgovor... moj odgovor govori o fizičkom uništavanju čega smo mi bili očevidci, to je tačno.

SUDIJA ORIE: Da, ali vi govorite, bar ste to pročitali u paragrafu 19, na koji način je artiljerija bila korišćena i zbog toga bih više voleo da čujem od vas objašnjenje onoga što ste pročitali nego objašnjenje kako procenjujete štetu koju očigledno nije izazvala artiljerija. Vi ste rekli: „Prvobitna artiljerijska vatra je bila fokusirana na mali broj ciljeva.“ Možete li da objasnite na koje ciljeve i koji je izvor saznanja za ovu tvrdnju.

SVEDOK HAYDEN: Informacije koje sam ja dobio razgovarajući konkretno sa osobljem UN-a, vojnim osobljem i informacije koje sam dobio prilikom istraživanja koje je prethodilo misiji i onda vizuelni dokazi koje smo videli na terenu, sve to zajedno mi je dalo utisak da je artiljerija bila korišćena taktički, ne zbog fizičkog uništavanja objekata. Dakle, bila je upotrebljavana protiv ograničenih, odabranih ciljeva. Ja ne znam tačno kojih ciljeva. To su možda bili konkretni vojni ciljevi. To je možda bila livada pored sela, ali namera upotrebe artiljerije je bila da se izazova panika među civilnim stanovništvom, pa čak i u redovima vojske srpskih vlasti.

SUDIJA ORIE: Dozvolite samo da pokušam da razumem vaš odgovor. Vi ste uključili mogućnost da su mali broj ciljeva predstavljali vojni ciljevi. Zar ne?

SVEDOK HAYDEN: Ja sam to uključio, da.

SUDIJA ORIE: U isto vreme, vi ste očigledno stekli utisak da je ovo izazvalo paniku među civilnim stanovništvom. Možete li nam objasniti kako fokusirano ciljanje vojnih ciljeva... šta vas je onda navelo da verujete da je namera bila da se izazova panika među civilnim stanovništvom?

SVEDOK HAYDEN: Pa, ne samo vojni ciljevi, ja mislim da su i vojni ciljevi bili uključeni kao i oni koji nisu bili vojni.

SUDIJA ORIE: Da li možete da nam kažete nešto više o onome što znate o ciljevima koji nisu bili vojni?

SVEDOK HAYDEN: Pa, to su bile lokacije u Kninu ili u drugim područjima... koja su bila u blizini sela gde su pale artiljerijske granate.

SUDIJA ORIE: Možete li da nam date primer gde ste to primetili?

SVEDOK HAYDEN: Ne, ja to nisam primetio, ali ste mogli videti rupe na zemlji od eksplozija.

SUDIJA ORIE: Da. Da li postoji neko mesto gde ste vi kažete, nismo videli jedan udarac već udare artiljerije blizu sela gde se selo očigledno nije...

SVEDOK HAYDEN: Da videli smo to u nekoliko sela.

SUDIJA ORIE: Da li se sećate u kojim selima?

SVEDOK HAYDEN: Ne sećam se u kojim selima.

SUDIJA ORIE: Da. Molim vas, nastavite, gospodine Du-Toit.

TUŽILAC DU-TOIT: Hvala.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Mogu li samo da vam postavim još jedno pitanje u vezi sa paragrafom 18 izveštaja gde govorite da je paljenje i pljačkanje bilo sistematsko i koordinisano. Možete li možda objasniti sudu na osnovu čega ste došli do takvog zaključka.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ja i članovi moje misije smo došli do takvog zaključka na osnovu obima zapaljenih građevina u tim selima koja smo mi posetili tokom naše misije. U mnogim slučajevima bi čitavo selo bilo oštećeno paljenjem, a ne tokom borbi, i u određenim slučajevima, kada smo pogledali unutar ovih objekata mogli smo videti da su oni bili potpuno prazne, u mnogim slučajevima nije ostalo ništa osim ostataka krovova i neke unutrašnje strukture koje su takođe bile urušene od paljenja. S obzirom da je bilo mnogo objekata koje smo videli sa ovom vrstom oštećenja mi smo došli do zaključka da su postojali organizovani naponi, da je pojedincima dat materijal pomoću kog su mogli spaliti te kuće i isto tako mogućnost da isprazne lične stvari pre nego što se te kuće zapale. I činjenica da smo videli brojna privatna vozila, kao što je ukazano u izveštaju, bez registarskih tablica, prepunih različitim vrstama imovine koje su vozili uniformisani pripadnici Hrvatske vojske.

SUDIJA ORIE: Mogu li da vas zamolim za nekoliko pojašnjenja. U paragrafu 18, vi ste rekli ovo: „Kuće koje su bile etnički srpske bile su obeležene radi spaljivanja.“ Da li nam možete reći na koji način su bile obeležene?

SVEDOK HAYDEN: Da, te građevine su bile grubo obeležene, rukom je napisano *Srbin Četnik* ili je bio grafit ispisan sprejom ili su bile označene na takav način da ukažu da se radi o srpskoj kući, da se napravi razlika u odnosu na hrvatske kuće koje su bile obeležene natpisom pomenutim u paragrafu 18.

SUDIJA ORIE: Ukoliko bi kuće bile potpuno spaljene, da li bi se još uvek mogli videti ti grafiti?

SVEDOK HAYDEN: Mnoge kuće, da tako kažemo, nisu bile kompletno spaljene do temelja, što ima veze sa uobičajenim građevinskim materijalom. Ali svi... posebno bi komponente od drveta izgorele i urušile bi se, a spoljni zidovi bi i dalje ostali, pa biste mogli videti reči ili slike koje su nacrtane.

SUDIJA ORIE: Da. Sledeće pitanje je: kako se u odnosu na obrazac razaranja, kako iz toga možete da zaključite da se tim ljudima dao materijal kojim bi palili? Hoću da kažem, kako bih ja mogao da vidim na osnovu količine razaranja da je ljudima dat materijal da prouzrokuje da se to dogodi?

SVEDOK HAYDEN: Pa, deluje prilično razumno, jer da biste zapalili tako mnogo objekata niste mogli šetati sa kutijom šibica u svom džepu i proizvoljno se vratiti u grad. Prilikom paljenja ovih zgrada morala se koristiti neka vrsta goriva – a s obzirom da je bila nestašica goriva u tom području, to bi zahtevalo da te osobe koje su ovo izvršavale ili ga donesu sa sobom izvan ove regije, ili da dobiju od nekoga taj materijal kako bi ovo uradili.

SUDIJA ORIE: Donet izvan ili im je dat. Postoji mnogo razloga... Hajde da pretpostavimo da je jedan ili dva litra goriva ostavljen u kućama, u mnogim kućama.

SVEDOK HAYDEN: Mm-hm, to bi takođe bilo moguće.

SUDIJA ORIE: To bi bilo moguće?

SVEDOK HAYDEN: Da.

SUDIJA ORIE: To u potpunosti podriva vaš zaključak, zar ne?

SVEDOK HAYDEN: Ne, ne nužno. To je možda samo olakšalo posao.

SUDIJA ORIE: Vi ste rekli da bi na osnovu količine razaranja zaključak morao biti da im je neko dao taj materijal. Vi ste čak dodali da je s obzirom na nestašicu goriva ono moglo biti doneto izvan te regije. I onda ste rekli, ako je bilo goriva u kućama onda bi im to olakšalo posao. Hajde da pretpostavimo da je nestašica bila uzrok da niko ne može da im obezbedi bilo kakvo gorivo i da je ograničena količina goriva pronađena u kućama, da li to podriva vaš zaključak?

SVEDOK HAYDEN: Pa ja to ne mislim. Ja bih to pomislio da je bilo dodatnog goriva ili goriva koje je pronađeno, da bi im to olakšalo posao. Ali ja ne mislim da su ti pojedinci potrošili mnogo vremena u smislu istraživanja unutrašnjosti tih objekata, na primer, kako bi prvo pronašli gorivo koje bi možda bilo negde sakriveno.

SUDIJA ORIE: I to je ono o čemu ste vi razgovarali sa... sa vašim izvorima.

SVEDOK HAYDEN: Da.

SUDIJA ORIE: Vi biste razgovarali sa njima koliko bi im vremena bilo potrebno ili da li je bilo dostupnog goriva u kućama.

SVEDOK HAYDEN: Pa, to su nagađanja o tome kako su se stvari desile. Misleći u smislu, pa, ako oni... ako neki bivši hrvatski vojnik odluči da zapali ovo selo kako će oni učiniti A, B i C, sa kojim materijalom i u kom vremenskom roku.

SUDIJA ORIE: Molim vas nastavite, gospodine Du-Toit.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Gospodine Hayden, možemo li da predemo na paragraf 7 vaše izjave, molim vas. To je stranica 3. Poslednja rečenica tu, gospodine Hayden, i ako možete, citiram: „Iako sam čuo za evakuacijski plan organizovan od strane hrvatskih... političkih vlasti Srba u Krajini pre ofanzive...“

SUDIJA ORIE: Gospodine Du-Toit, zar vam Pretresno veće nije dalo instrukcije da izbrišete ceo paragraf 7.

TUŽILAC DU-TOIT: Gospodine predsedavajući, verzija koju smo podneli prošle noći, u stvari sadrži deo paragrafa 7 i to je bilo negde na sredini paragrafa 7.

SUDIJA ORIE: Ja vas nisam pitao šta ste uradili. Ja vas pitam šta su naša uputstva u vezi... i ja to upravo proveravam u transkriptu od juče.

(Tužilaštvo se savetuje)

SUDIJA ORIE: „Onda u izjavi iz 2004. Godine, paragraf 7, u celini se ne uvodi u spis.“ To je ono što ja vidim na stranici 10578 red 12. Gospodine Tieger.

TUŽILAC TIEGER: Da časni Sude, ja se izvinjavam. I ja sam...

SUDIJA ORIE: I redakcija bi bila u skladu sa prijemom.

TUŽILAC TIEGER: Da. Ja ne mogu konkretno da govorim kakav dogovor je napravljen sa Pretresnim većem, ali ono što smo konstatovali je da je to svakako trebalo saopštiti Pretresnom veću... predložena redakcija se jasno odnosila na konkretnu vrstu dokaza i iz konkretnog razloga, dakle mi... i mi smo konstatovali da predložena redakcija za drugu izjavu fokusirana isključivo

na Hjertnesa i da je ostavila netaknutu pozivanju nezavisnog izvor i mi smo mislili da isto treba da bude učinjeno i sa tim i imali smo cilj, naravno da o obe te stvari razgovaramo sa Pretresnim većem i svim braniocima, osim činjenice da se specifične instrukcije Suda koje se odnose na ceo paragraf, ali smo mi mislili da je to zbog toga što Sud jednostavno nije video da je jedna rečenica u sred tog paragrafa.

SUDIJA ORIE: Pa...

TUŽILAC TIEGER: Ne kažem da ste nam dali određene ruke da idemo dalje sa pitanjima, ali ja mislim da smo očekivali da će u stvari biti rešeno tako da bi redakcija bila u skladu izvorom zabrinutost, a to je bio Hjertnesov materijal.

SUDIJA ORIE: Da. Pretresno veće je odlučilo o paragrafu 7 jer nije bilo ničeg sličnog Hjertnesu u tom paragrafu pa smo mislili da je bolje da to izbacimo, što vas ne sprečava da izvodite bilo koji usmeni dokaz koji nije u direktnoj vezi sa Hjertnesom, ali kao što smo konkretno rekli da paragraf 7 u celini će biti izbačen, ja mislim da ne bi bilo dobro da pitate svedoka da čita iz tog paragrafa.

TUŽILAC DU-TOIT: Kako Sud želi.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

TUŽILAC DU-TOIT: Samo trenutak.

(Tužilaštvo se savetuje)

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Gospodine Hayden, mogu li samo da vas pitam vi ste razgovarali sa ljudima o tome da li je ili nije bilo plana za evakuaciju. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: I ako mogu, molim vas, da vam pokažem dokazni predmet Odbrane broj D137, molim vas. Gospodine Hayden, ovo je dokument koji vam je pokazan juče i čini se da je to dokument koji je potpisao Milan Martić a tiče se evakuacije ljudi 4. avgusta u 16.45 časova. Da li vidite to?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC DU-TOIT – PITANJE: Da li imate neki komentar na ovaj dokument?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, ja i članovi misije nismo videli ovaj konkretni dokument u vreme kad smo bili tamo. Mi smo dobili, tokom različitih intervjuja, informacije koje su delovale da ukazuju da je postojala... da je bila neka vrsta izjave u vezi sa... od strane vlasti Srba u Krajini u vezi sa evakuacijom, organizovanom evakuacijom. Mi smo razgovarali sa višim službenicima UN-a koji su nam rekli da su se vlasti krajinskih Srba obratile osoblju UN-a i tražile gorivo i vozila kako bi pomogli u evakuaciji, ali tokom intervjuja, nama se činilo, meni i drugim članovima misije, da se u stvari organizovana akcija nije desila. To je možda bilo zato što srpske vlasti nisu imale resurse i materijal da to sprovedu, a vreme kada se hrvatska vojna

ofanziva dogodila možda nije dalo vremena za organizovanu evakuaciju i tako smo mi stekli utisak – ja sam stekao poseban utisak da je evakuacija u velikoj meri bila neorganizovana i srpsko stanovništvo u Kninu i ostalim selima koja smo mi posetili... morali su da brinu za sebe i da pobjegnu na bilo koji način.

TUŽILAC DU-TOIT: Hvala, gospodine predsedavajući. To je sve što ja imam za ovog svedoka. Hvala, gospodine sekretare.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine Du-Tuit. Gospodine Kay, vi ćete biti prvi koji će unakrsno ispitivati gospodina Haydena?

ADVOKAT KAY: Da, to je tačno.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hayden, sada će vas unakrsno ispitivati gospodin Kay. Gospodin Kay je advokat gospodina Čermaka. Izvolite, gospodine Kay.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KAY

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ja samo želim da se nadovežem na vaš poslednji odgovor, gospodine Hayden, jer vam je pokazan dokument, dokazni predmet Odbrane broj D137.

ADVOKAT KAY: Možda možemo da ponovo stavimo na ekran taj dokument.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dokazni predmet Odbrane broj D137 datira od 4. avgusta 1995. godine. I da li ste videli ko je potpisao tu odluku tog dana?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Milan Martić.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A ko je on bio?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Takozvani predsednik Republike Srpske Krajine.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ovo nije dokument koji ste vi videli tokom vaše misije za utvrđivanje činjenica, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne, nije.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ali slažete se da je to važan dokument?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Svakako.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I u svetlu otkrivanja novih informacija, kao što je ova, da li mislite da treba da preispitate izjavu koji ste dali u vezi sa evakuacijom?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Zašto ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, zbog nekoliko razloga. Jedan, mi smo intervjuisali brojne raseljene osobe iz tog područja u bazi UN-a koji su rekli da nije bilo sredstava na raspolaganju da beže ili da se evakuiraju.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Mogu li samo da vas tu zaustavim, idemo deo po deo.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Svakako.

ADVOKAT KAY – PITANJE: To su, naravno, ljudi koji su ostali?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je tačno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I mi znamo da je to nekih 800 ili 900 ljudi koji su ostali u bazi UN-a. Koliko ljudi je nestalo, napustilo područje?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne znam tačan broj.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Možda... naravno vi ste otišli na misiju za utvrđivanje činjenica? Ja pretpostavljam da je to nešto što ste uzeli u obzir.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Sumnjam da su u to vreme i hrvatske vlasti ili čak osoblje UN-a u tom području imali jasnu procenu raseljenih osoba koji su pobjegli iz te oblasti.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa, zar ne znate koliko je otprilike ljudi napustilo to područje? Na kraju krajeva, vi ste videli ta sela, vi ste ih posetili vi ste prosuđivali da li je bilo plana za evakuaciju ili ne, da li je to bilo organizovano ili ne. Zar niste uzeli u obzir numerička pitanja?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Svakako. Ali mi nismo imali nikakvog saznanja o ukupnom broju stanovnika sela ili grada Knina koje smo posetili. Nije bilo dokumenata koji su mogli biti obezbeđeni, na primer, od strane srpskih vlasti u vezi sa popisom broja pojedinaca koji su živeli u tim selima.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vi niste sproveli nikakvo istraživanje o tome?

(mikrofon nije aktiviran)

prevodioci: Mikrofon za gospodina Kaya, molim vas.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vi niste sproveli nikakvo istraživanje o tome?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, ne konkretno kako bismo odredili ukupnu populaciju sela: X, Y, Z.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ja sam mislio da je to bila misija za utvrđivanje činjenica?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da. To nije bio popis.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ne, ne, ali bavili ste se jasnim pitanjima i vi ste donosili sudove i pisali izveštaj o tome. Da li smatrate da ste o ovom pitanju imali dovoljno informacija?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ja mislim da jesmo.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ako je 150.000 napustilo to područje, a vi ste videli 800 na jednom mestu, da li to vama ukazuje na različit splet okolnosti?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Kao na primer?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa, da je postojao plan za evakuaciju ljudi iz tog područja?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne nužno, ne. Sećam se tokom priprema za misiju za utvrđivanje činjenica da sam video u elektronskim... izvinjavam se, u elektronskim medijima, televiziji, slike ljudi koji beže u Bosnu iz oblasti Krajine, i ti ljudi su išli pešice, na konjima, u prikolicama koje su vukli traktori, ali svakako nije bilo slika autobusa, na primer, ili vojnih kamiona Srpske Krajine koji su prevozili ljude iz te oblasti u Bosnu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Zašto bi se moralo ići nekom vrstom javnog transporta da bi to bio deo organizovanog plana za evakuaciju?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, ako političke vlasti izdaju plan evakuacije i konkretno se pozivam na dokument na koji ste se vi takođe pozivali, odlučeno je da evakuacija bude obavljena na planiran način u skladu sa unapred pripremljenim planom duž određenih pravaca, čini se da to ukazuje da ne postoji samo takozvani plan sa mapom, već bi postojali i dodatni resursi, kao što su vozila da bi se izvršio taj plan.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Gde se to kaže u naređenju?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne kaže se, ali neko to može zaključiti.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala vam puno. Postaviću vam pitanje o vašoj misiji. Vi ste otišli u oblast Knina 17-tog i napustili ste je 19-tog. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vi ste to u vašoj izjavi, naravno, nazivali Republika Srpska Krajina kao jedno mesto. Da li ste shvatili da je ona bila deo Hrvatske kada ste je posetili?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da, jesam.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa zašto ste to nazvali Republika Srpska Krajina?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, zato što su političke vlasti tvrdile da imaju vlast nad tom političkom jedinicom.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Nad Republikom Srpskom Krajinom.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U redu. U koje vreme ste stigli u Knin 17-tog?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: U ranim jutarnjim satima, oko 9.00 časova.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I gde ste otišli kada ste stigli?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Naše prvo zaustavljanje bila je baza UN.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I koliko dugo ste ostali u bazi UN-a?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Nekoliko sati, otprilike. Mi smo bili tamo, prisustvovali smo konferenciji za štampu i onda imali različite sastanke sa UN... sa višim službenicima UN-a.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Nakon tih sastanaka u bazi UN-a, gde ste otišli?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Onda smo nastavili da pokušavamo da stupimo u kontakt sa hrvatskim vlastima kako bismo organizovali intervju.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I šta još?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Počeli smo da se krećemo po gradu Kninu da bismo videli šta se dogodilo. Za to vreme razgovarali bismo, ako smo mogli, sa ljudima sa kojima smo došli u kontakt.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I da li ste boravili u Kninu?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Gde ste boravili?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Boravili smo u Splitu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U koje vreme ste napustili Knin da biste otišli u Split?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa otišli bismo otprilike u 17 časova.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dobro. Dakle, vi ste proveli popodne u Kninu šetali ste okolo?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne samo šetali...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Šta još?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pokušavali da organizujemo razgovore.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U redu.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Krećući se po Kninu i okolnom području koje smo mogli da posetimo u svom vozilu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Tog dana vi ste išli u okolna područja?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da. Nije velika oblast, pa nije... možete lako preći iz grada Knina u neko od okolnih sela.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U koje od okolnih sela ste išli tog dana?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne sećam se u koja sam konkretno išao tog dana.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Rekli ste da ste izgubili vaše beleške o ovoj poseti u poplavi?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da, te beleške su uništene u poplavi, na žalost.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li je neko drugi imao beleške o ovoj poseti?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da. Druge moje kolege su imale svoje lične beleške.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I mogli ste da tražite te beleške?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Od tih osoba? To nije moja odgovornost da tražim njihove beleške.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Kada ste pisali svoj izveštaj, da li ste gledali samo vaše beleške?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne, ne uopšte. Svakog dana kada su članovi misije radili i kada bismo se vratili u naš hotel u Splitu i proveli nekoliko sati prolazeći kroz te beleške, razgovarajući o tome šta smo videli, raspravljajući o implikacijama toga i onda pravili planove za naredni dan. Tokom pravljenja nacrtu izveštaja ja sam se oslanjao na svoje i beleške mojih kolega.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li možete da mi kažete nešto konkretnije o 17-tom, gde ste otišli, šta ste videli?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne konkretnije, od detalja koji su u izveštaju. Mi smo išli okolo i videli oštećenja koja su načinjena na zgradama. Mi smo приметili da nigde nema civilnog stanovništva osim onih nekoliko stotina ljudi koji su se sklonili u bazu UN-a. Videli smo da je oblast bila pod kontrolom hrvatskih vojnih i policijskih vlasti.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Gde ste išli 18-tog? U koje vreme... da li ste otišli u Knin, pre svega?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U koje vreme ste stigli?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ponovo, otprilike oko 9 časova ujutro.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I šta ste onda radili 18-tog, kada ste stigli?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Nastavili smo sa našim radom. Tog dana smo se sastali sa raseljenim osobama u bazi UN-a.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, ponovo ste išli u bazu?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je tačno, i mi smo intervjuisali... provali smo nekoliko sati intervjuišući raseljene osobe koji su bili spremni da istupe i razgovaraju sa nama...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: ...o svojim iskustvima.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I jedna od tih osoba je bio gospodin Pupovac. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Nakon što ste razgovarali sa raseljenim osobama u bazi, šta ste sledeće uradili?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Mi smo imali druge sastanke, onda smo ponovo išli kroz i van Knina i otišli smo u druga sela koja nismo obišli prethodnog dana.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Zaustaviću vas ovde na sastancima. Kakve ste sastanke imali 18-tog?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ja se ne sećam konkretno koje sastanke. U kontekstu kao što je taj, teško je zakazati sastanke. Vi morate, znate, da pokušate da nađete ljude, oni možda nisu tamo gde bi trebalo. Dakle, to zahteva određeno vreme da bi se učinilo.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, u koje vreme ste napustili Knin da biste pogledali druge oblasti oko Knina?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ja ne bih mogao reći tačno. Mi smo imali konkretan vremenski okvir da možemo biti otprilike van i u toj oblasti, to su bili propisi hrvatskih vlasti u to vreme. Znao, oni su kontrolisali kretanje civila, dakle mi smo trebali da budemo na putu i da se vratimo u Split u ili pre 17 časova.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Koji propisi hrvatskih vlasti su regulisali vaše kretanje?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, mi smo imali utisak da je noću bio policijski čas za civile.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ko vam je to rekao?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To nam je rekla policija na kontrolnom punktu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Koji su vas propisi sprečavali da idete bilo gde?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Molim vas, ponovite.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Koji su vas propisi sprečavali da idete bilo gde?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, nije bilo posebnih propisa koji su nas sprečavali da idemo bilo gde. Mi smo postavili to pitanje. Vlasti su rekle da tokom dana možemo da se krećemo okolo i oni su preporučili da ne idemo u određena područja jer oni ne mogu da garantuju za našu bezbednost.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U vašem izveštaju i u vašoj izjavi vi ste govorili o sastanku sa gospodinom Pašićem 18-tog.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Dozvolite samo da proverim...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Možete mi verovati. To nije nešto što sam izmislio.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da, tačno, mi smo se sastali sa Petrom Pašićem, hrvatskim političkim komesarom.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I kad je to bilo?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je bilo popodne. Ja ne znam tačno u koje vreme.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I koliko dugo je trajao sastanak?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Otprilike 45 minuta.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I gde ste se sastali sa njim?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: U njegovoj kancelariji. U onome što je koristio kao kancelariju.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, ako je to bilo popodne, vi niste mnogo putovali po toj oblasti, ako ste imali sastanke tog jutra u bazi UN-a.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Kao što sam rekao ranije, to nije velika oblast, dakle ako smo ustanovili vreme... tačno vreme za taj sastanak, mi bismo mogli imati vremena da se krećemo okolo i da odemo u druga sela i da se vratimo na taj sastanak.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste vi posećivali ta mesta i prilikom povratka iz Knina u Split?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Šta mislite pod tim?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste posećivali te lokacije na putu nazad iz Knina u Split?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, svakako je bilo zaustavljanja na tom putu, da, na kojima smo se mogli zaustaviti. Jednog dana kada smo se vraćali u Split iz Knina bila je jedna kuća koja je bila u fazi gorenja, koja nije bila u procesu gorenja kada smo prošli tim putem tog jutra. Mi smo stali i fotografisali je.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste imali još neke sastanke tog popodneva 18-tog?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ja mislim da smo imali... da smo imali neke sastanke sa... tu je bio službenik UN-a zadužen za ljudska prava sa kojim smo se sreli i pre i posle razgovora koje smo sproveli sa... sa raseljenim osobama u bazi UN-a.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, ako vam ne smeta, govorili ste o fotografisanju. Da li je taj fotografski materijal dostupan...

SVEDOK HAYDEN: Fotografije i drugi dokumenti pored mojih beleški trebalo bi da budu u arhivu Međunarodne helsinške federacije za ljudska prava u Beču u Austriji. Na žalost, MHF je sada zatvoren zbog krivičnih aktivnosti računovođe koji je u periodu od nekoliko godina bio umešan u prevare u MHF.

SUDIJA ORIE: Da, ali on nije uzeo fotografije, zar ne?

SVEDOK HAYDEN: Ne, kao što sam rekao...

SUDIJA ORIE: Ne, ne. Ja shvatam da bi bilo teško dobiti pristup.

SVEDOK HAYDEN: Da, bilo bi teško dobiti pristup dokumentima i fotografijama.

SUDIJA ORIE: Da li se sećate bilo datuma ili vremena kada... koje je moguće vreme, da li su datum ili vreme uključeni u te fotografije?

SVEDOK HAYDEN: Mislite, da li se na tim fotografijama nalaze datumi?

SUDIJA ORIE: Da.

SVEDOK HAYDEN: Da nalaze se datumi na tim fotografijama.

SUDIJA ORIE: Dakle kada bismo pogledali fotografije mi bismo znali kada su napravljene, ako bi bar sat na kameri bio...

SVEDOK HAYDEN: Mislim da bi, da da. Prošlo je nekoliko godina od kada sam ja video te fotografije, preko 13 godina...

SUDIJA ORIE: Da li imate bilo kakvo sećanje o broju fotografija koje ste mogli snimiti tokom ta dva dana?

SVEDOK HAYDEN: Ne, nemam. Izvinite.

SUDIJA ORIE: Ako ne, onda grubu procenu, da li je 20, da li je 200, da li je...

SVEDOK HAYDEN: Pa, mi... mi smo snimili puno fotografija, ja sam snimio puno fotografija, bar nekoliko filmova. Moje kolege su takođe fotografisale, pa vam ja ne mogu dati tačan broj, žao mi je.

SUDIJA ORIE: To je još uvek bilo vreme kada su vam bili potrebni filmovi za fotografisanje. Možda je stranama jasno zašto ja postavljam ova pitanja, zato što to može dati dodatni izvor činjeničnih informacija, čini se da se borimo sa činjeničnom osnovom za ono što se ponekad čini kao zaključak ili mišljenje. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KAY: Hvala, časni Sude.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li je tačno da je prvi hrvatski zvaničnik sa kojim ste razgovarali bio gospodin Pašić?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da, viši zvaničnik, da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste intervjuisali još nekog hrvatskog zvaničnika...

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa...

ADVOKAT KAY – PITANJE: ...tog dana 18-tog? Ja se i dalje bavim 18-tim.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: 18-tog. Ja bih morao da se pozovem na izveštaj. U jednom selu koje smo posetili naišli smo na grupu hrvatskih vojnika sa kojima smo razgovarali.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: I oni su nam dali neke informacije, osnovne informacije o tome šta su radili, opisali su nam taj prostor i onda su nas savetovali da budemo pažljivi i to je bilo to.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da. Ja se bavim ovim na osnovu hrvatskih vlasti jer to je izraz koji ste vi koristili u vašem izveštaju i vašoj izjavi...

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: ...pre nego razgovor sa ljudima...

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: ...na terenu. Dakle, ljudi koji su bili u poziciji da daju objašnjenja, ako su mogli, Petar Pašić je bio prvi. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je tačno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I da li ste razgovarali sa nekom drugom osobom kao što je on koja je bila intervjuisana tog dana?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: 18-tog, ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: On vam je rekao da su civili izazvali to razaranje zbog osvete?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je tačno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Kod brojeva koje je naveo gospodin Du-Toit, to je broj 8 u izveštaju. Broj 7 je u donjem desnom uglu. I ovo je jedan aspekt vašeg izveštaja gde se vi ne bavite detaljno. O tome da su se civili svetili.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne nismo. Tokom naših kretanja mi nismo naišli na civile.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Tokom vaših kretanja vi niste naišli na vojnike koji su pljačkali i palili, kao što ste rekli. Ali ovo je bila stvar na koju vam je skrenuta pažnja, ali to nije bilo nešto što ste vi dalje razmatrali?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, mi to jesmo razmatrali, ali smo to isključili, mislim, kao posebnu mogućnost, s obzirom da su jedini ljudi na koje smo naišli bili Hrvatska vojska ili policija ili hrvatske civilne vlasti, i u to vreme, mi smo razumeli da su hrvatski civili, ljudi koji su, da kažemo, ranije živeli na tim područjima, njima još uvek nije bilo dozvoljeno da uđu na to područje.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Žao mi je. Ja ne razumem vaš odgovor jer ste vi rekli: Mi smo to razmotrili, ali smo to isključili kao, ja mislim, posebnu mogućnost.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno. Mi smo to odbacili, da su civili lutali okolo, angažovani u osveti spaljivanjem.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Oprostite mi što zvuči malo drsko. Ali ko ste vi da odbacite bilo šta o ovome? Vi ste bili u misiji za utvrđivanje činjenica.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, mi smo morali da donesemo naš sud na osnovu naših profesionalnih iskustava i fokusa i namere misije. Mi smo diskutovali o tome kao o mogućnosti, imajući u vidu svakako ubistva iz osvete ili paljenje iz osvete... to se događalo širom područja bivše Jugoslavije koje su bile oblasti zahvaćene konfliktom, mi smo raspravljali o tome. Ali to

što smo raspravljali ne znači nužno da smo se složili da to treba da bude naš primarni fokus ili da to treba uključiti kao element u naš izveštaj.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa ja se pozivam na vašu izjavu koja je uvedena u spis. Gledam paragraf 9, stranica 4, i gledam rečenicu koja je u poslednjem... poslednju rečenicu u tom paragrafu.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, ako ne zamerate, ja bih želeo da zatražim pojašnjenje poslednjeg odgovora, kako bih razumeo. Da li sam razumeo da ste vi rekli: „Mi smo razmatrali kao mogućnost, s obzirom da je bilo paljevina i ubistva iz osвете, takođe u ovoj oblasti u to vreme.“ A onda ste rekli: „Ali zato što smo raspravljali to ne znači nužno da smo se složili da to treba da bude primarni fokus ili da to treba uključiti kao element u naš izveštaj.“ Da li treba da shvatim to što ste ovde rekli, da smo razmatrali kao moguć slučaj, ali se nismo fokusirali na tome i da nismo odlučili da to bude deo našeg izveštaja?

SVEDOK HAYDEN: Tačno. Mi smo razmotrili mogućnost učestvovanja civila u tome. Ali zbog samo jednog, na primer, saobraćajnice između Splita i Knina, koji je primarni put da tamo stignete, nije bilo civila na tom putu koji su putovali napred i nazad i veoma malo civila smo videli u toj oblasti i to nam se činilo da ukazuje na to da paljenje i pljačkanje verovatno nije preduzeto od strane civila, Hrvata koji su možda ranije tu živeli ili odlazili tamo da bi proveli popodne zabavljajući se.

SUDIJA ORIE: Da. Ono što vi u stvari kažete, pošto smo mi smatrali da to verovatno nije slučaj, mi nismo posvetili puno pažnje da prvo istražimo tu mogućnost, zar ne?

SVEDOK HAYDEN: Ne. To je tačno.

SUDIJA ORIE: Da. Ja sam vam postavljam ovo pitanje u vezi sa jednim pitanjem koje vam je ranije bilo postavljeno, pitanje koje vam je postavio gospodin Kay o tome da li ste vi istraživali i dozvolite mi da vas vratim nazad. Postavljeno vam je pitanje koliko ljudi je napustilo to područje, i onda vas je gospodin Kay pitao da li ste sproveli neko istraživanje o tome koliko ljudi je otišlo. On je pomenuo 150.000 u poređenju sa 800, kao što se možda sećate, i on je rekao: „Vi niste sproveli nikakvo istraživanje po tom pitanju.“ I onda ste vi rekli: „Ne konkretno da se utvrdi populacija sela X, Y, Z.“ Kakvo nekonkretno istraživanje, dakle očigledno ne u vezi sa detaljima koje ste spomenuli, ste sproveli u vezi sa stanovništvom?

SVEDOK HAYDEN: Vi me pitate o istraživanju koje smo sproveli?

SUDIJA ORIE: Da.

SVEDOK HAYDEN: Koje se tiče stanovništva na tom području? Pa, bilo je vrlo malo informacija na raspolaganju o ovome. U to vreme smo se oslanjali na informacije koje su bile dostupne u medijima, fokusirajući se konkretno da događaje u tom vremenskom okviru koji smo mi posmatrali. Bilo je informacija koje smo mi dobili od Visokog komesara UN-a za izbeglice koji je delovao u tom području ili komesara UN-a za ljudska prava...

SUDIJA ORIE: Koje informacije ste dobili od njih?

SVEDOK HAYDEN: Informacije u vezi sa, hajde da kažem, da je bio veliki broj raseljenih osoba koji su se kretali i tražili pomoć itd, itd, koje su prelazile iz Hrvatske u Bosnu. Ali nije bio realnih tačnih brojeva i ja se ne sećam nikakvih konkretnih brojeva u vezi sa populacijom bilo pre operacije *Oluja*, niti, u tom konkretnom trenutku kada smo mi bili tamo, bilo da smo dobili neke konkretne brojeve u vezi sa stanovništvom koje je bilo tamo ili ljudima koji su otišli.

SUDIJA ORIE: Da. Ja vam postavljam ova pitanja iz sledećeg razloga. Vi ste manje ili više, iako ne formalno, isključili mogućnost da su civili pljačkali jer ste rekli da se ljudi još nisu bili vratili, što naravno ostavlja otvoreno pitanje koliko ljudi je ostalo u tom području koji nisu trebali da se vraćaju, a bili su i dalje civili. Da li imate bilo kakva saznanja o tome?

SVEDOK HAYDEN: Bilo je u stvari... bio je jedan incident, sećam se, da je bilo...

SUDIJA ORIE: Ne, ne. Ja vas ne pitam o incidentu. Ja vas pitam da li ste imali bilo kakvo saznanje o Hrvatima koji su nastavili da žive...

SVEDOK HAYDEN: Pa, koliko smo mi znali nije bilo Hrvata koji su nastavili... znate, ako govorimo o etničkim Hrvatima, a ne etničkim Srbima...

SUDIJA ORIE: Da.

SVEDOK HAYDEN:...mi nismo znali za etničke Hrvate koji su odlučili da ostanu. Kao što sam rekao...

SUDIJA ORIE: Što znači da su svi etnički Hrvati prema vašim informacijama napustili to područje, pa hajde da kažemo, negde između 1991. i 1995. godine?

SVEDOK HAYDEN: Koliko smo mi razumeli, mnogi etnički Hrvati su bili isterani ili su napustili to područje.

SUDIJA ORIE: Da. Ali ja ne govorim o tome da li ih je puno otišlo ili ne. Ja govorim o tome da li i ako jeste, koliko njih je ostalo?

SVEDOK HAYDEN: Ja ne mogu da odgovorim na to pitanje. To nije bila oblast na koju sam se ja fokusirao, na primer, da shvatim koliko je etničkih Hrvata ostalo u oblasti Krajine.

SUDIJA ORIE: Da. Međutim, ipak ste došli do zaključka da civili, hrvatski civili nisu učestvovali u toj pljački iz osвете jer nisu mogli da se vrate na to područje. To je razlog zašto ja sa vama razgovaram o ovim detaljima o populaciji jer... jer ako ne znate da li je neko ostao i koliko je njih ostalo, čini se da je vaše rezonovanje u osnovi pogrešno, zar ne, jer oni nisu mogli učestvovati u tome, jer nisu imali priliku da se vrate. To je pogrešno razmišljanje ako je ostalo hrvatskih civila u tom području.

SVEDOK HAYDEN: Pa, mi ih nismo videli puno.

SUDIJA ORIE: Ja vas ne pitam šta ste videli. Ja vas pitam da li se slažete sa mnom da je ovo značajan nedostatak u obrazloženju?

SVEDOK HAYDEN: Ne, ne slažem se.

SUDIJA ORIE: Molim vas nastavite, gospodine Kay. Da, ja gledam na sat. Vi gledate na sat. Imaćemo pauzu i nastavićemo u 11 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, možete nastaviti.

ADVOKAT KAY: Hvala, časni Sude. Ako možemo da se vratimo na dokazni predmet Tužilaštva broj P987, izjava data u martu 2004. godine, stranica 4 te izjave, to je ostatak paragrafa 9.

ADVOKAT KAY – PITANJE: To je poslednja rečenica tog prvog paragrafa na toj stranici. „Dakle, po mom mišljenju hrvatski civili ili borci koji su bili obučeni kao civili mogli su se kretati nakon početne faze ofanzive i preduzimati operacije paljenja i pljačke na tom području.“ Kada vidite ovo što ste rekli u vašoj izjavi, gospodine Hayden, po vašem mišljenju, civili su bili odgovorni, delimično, za operacije pljačkanja i paljenja na tom području. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne. Reč koju sam upotrebio „mogli su biti“ što znači da je to otvoreno za dalja istraživanja ili potkrepljenja na osnovu novih informacija. Dakle, ovde se ne tvrdi da su hrvatski civili to uradili već da su mogli uraditi.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Tako, dakle, ako je to mogućnost, to je takođe – aspekt koji ste trebali istražiti i o kome ste trebali podneti izveštaj u vašem izveštaju misije za utvrđivanje činjenica. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Moglo bi da bude, ali izveštaj misije za utvrđivanje činjenica ima specifičan obim i specifičnu nameru. Vremenski ograničeni mi nismo imali taj luksuz da istražimo mnoge tvrdnje ili informacije koje smo dobili tokom misije za utvrđivanje činjenica, ali mi smo to prepustili Hrvatskom helsinškom komitetu koji je nastavio nakon što smo mi otišli, oni su bili aktivni širom Hrvatske.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Samo pogledajte ponovo rečenicu, tu se kaže: „Hrvatski civili ili borci obučeni kao civili...“ Šta ste pod tim podrazumevali?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, to bi bilo... stari trik skrivanja vašeg identiteta, vojne osobe obučene kao civili kako bi uradili nešto, što možda ne bi mogli da urade kada bi bili obučeni u svoje vojne uniforme u njihovim vojnim uniformama sa svojim oznakama jasno istaknutim.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, civili obučeni kao borci bi bili potpuno isti trik?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da, moguće je. Možete i to uzeti u obzir kao mogućnost.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste znali da je postojao veliki broj izveštaja u to vreme u kojima se govorilo o civilima koji su bili obučeni kao borci?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne, nisam to znao.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Kada ste napisali „borci obučeni kao civili“ da li mislite da ste napravili grešku u terminologiji?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Možete li mi pomoći, onda, gde ste našli informaciju da su borci bili obučeni kao civili?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, u dva navrata nam je ponovljeno od strane osoblja UN-a, službenika civilne policije UN-a i vojnih posmatrača UN-a koji su nam rekli da su videli pripadnike hrvatske vojske umešane u paljenja i uništavanje civilne imovine nakon što je ofanziva u tom području prošla.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Moje pitanje se odnosilo na borce koji su obučeni kao civili. To je bilo pitanje i ja sam zainteresovan za bilo kakvu informaciju koju možete dati Sudu o tome.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, to je nagađanje sa naše strane, zasnovano na onome što smo mi razumeli kao ograničenje kretanja civila u toj oblasti od strane hrvatskih vlasti.

SUDIJA ORIE: Mogu li da zatražim pojašnjenje. Da li nam vi kažete da ako je neko izgledao kao civil, on je morao biti vojna osoba zato što civili nisu trebali biti tamo.

SVEDOK HAYDEN: Ne. Ali mi nismo videli puno civila u toj oblasti u to vreme kada smo mi bili tamo, a civili koje smo videli i kojima smo imali priliku da se približimo predstavljali su se kao pripadnici vlasti. Govorim o civilima koji su imali mape i kada smo im se približili i kada smo ih pitali šta rade i ko su, oni su rekli da su predstavnici hrvatskih vlasti.

SUDIJA ORIE: Da...

SVEDOK HAYDEN: I mi smo razumeli da civilima još uvek nije bilo dozvoljeno da uđu u tu oblast iz bezbednosnih razloga i to je još uvek bila ratna zona i kako smo mi to razumeli, podjednako intervjuišući pripadnike UN-a i pripadnike hrvatskih vlasti koje smo intervjuisali, civilima još uvek nije bilo dopušteno da se vrate...

SUDIJA ORIE: Da. Sada nam kažete da ste videli civile sa mapama i da ste ih vi smatrali pripadnicima vlasti i sada nam objašnjavate da civilima nije, prema vašim informacijama, bilo dozvoljeno da uđu na to područje. Da li ste videli neke ljude u civilnoj odeći koji nisu koristili mape?

SVEDOK HAYDEN: Ne koliko ja mogu da se setim, ne.

SUDIJA ORIE: Dakle, svi oni koji su bili u civilnoj odeći imali su mape i...

SVEDOK HAYDEN: Ne. Ja...

SUDIJA ORIE: ...i smatrali ste da su to pripadnici vlasti?

SVEDOK HAYDEN: Ne. Ja kažem da je bilo samo nekoliko civila obučenih u civilnu odeću na koje smo mi naišli. I u stvari u svim selima van Knina koje smo posetili, koja su na spisku u ovom izveštaju, jedino selo u kom smo naišli na civile bili su ovi sa mapama i kada smo im se približili oni su rekli da su pripadnici vlasti. U drugim selima u opšte nismo nikoga videli, osim na kontrolnim punktovima, duž puta ili u slučaju kada smo bili u jednom selu i kada nam je prišao jedan vod hrvatskih vojnika.

SUDIJA ORIE: Da. Nakon ovog objašnjenja, možete li se vratiti na pitanje koje vam je postavio gospodin Kay - da je bilo boraca koji su obučeni kao civili, jer iz vašeg objašnjenja do sada, ja... iz vaših zapažanja, vi očigledno kažete da su to bili pripadnici vlasti, civilne vlasti, ja sam tako razumeo, ili da li biste očekivali da osobe obučene kao civili koji su imali mape, da su to uprkos tome borci ili vojnici ili...

SVEDOK HAYDEN: Nisam ispratio vaše pitanje, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Pa, ja onda neću insistirati na odgovoru. Molim vas nastavite.

ADVOKAT KAY: Hvala, časni Sude.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hajde da pređemo na paragraf 11 gde govorite o transporteru marke *volkswagen* i o dvojici muškaraca u civilnoj odeći koji su dolazili sa leve strane kuće. Civil ili borci, po vašem shvatanju, gospodine Hayden?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, teško je reći zato što je jedan od njih bio naoružan. I koliko smo mi znali, u konfliktima u bivšoj Jugoslaviji bilo je neregularnih jedinica, paravojnih, koje su mogle imati ili nisu imale uniforme i koji su operisali isključivo u civilu. Ja nisam imao pojma o tome. Ja sam svakako nisam pokušao da se približim toj naoružanoj osobi.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li je to bilo nešto što ste znali - da su hrvatske snage imale paravojne jedinice koje su učestvovala u operaciji *Oluja*?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ja nisam – rekao bih ne, ja nisam znao da li je Hrvatska vojska koristila paravojne formacije u to vreme. Ja nisam video nikakve informacije u to vreme u vezi sa rasporedom snaga pre operacije *Oluja*, ili da kažem, rasporedu snaga unutar Krajine osim kada se radi o 4. i 7. brigadi kao i 6. rezervnoj brigadi. Rezervna jedinica se obično sastoji od civila, tokom mira su angažovani na civilnim aktivnostima i mogu biti pozvani da služe u vojsci. Dakle, možda su to bili rezervni vojnici koji nisu imali vremena ili mogućnosti da obuku uniforme ili im je možda rečeno da ne oblače uniforme. Ja to ne znam.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li je vaš stav da su oni odlazilo oko autoputeva i nekih sporednih puteva i presvlačili svoju odeću iz civilne odeće u uniforme?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ja nemam pojma da li su oni to radili ili nisu. Nisam bio upućen kada i kako su promenili svoju odeću i šta su obukli.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hajde da pređemo na paragraf 14. Druga rečenica: „Međutim sećam se da sam video nekoliko civilnih vozila natovarenih ukradenom robom koje su vozili ljudi u uniformama.“ Dakle uzimajući u obzir civilno vozilo da li je moguće da je civil bio obučen kao borac?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Moguće je. Ali vozilo o kom sam ja tu govorio je takođe bilo natovareno ukradenom robom. Regstarske tablice su bile skinute, a osoba u uniformi je imala oznake koje se mogu identifikovati, iako ih ja nisam mogao identifikovati dok je on prolazio pored i ja se sećam da je on prošao pored druge grupe vojnika koji su stajali na ulici i svi su oni mahali jedni drugima i na neki način navijali. To je bila... vladala je atmosfera, hajde da kažem, znate, kao da su upravo pobedili u fudbalskoj utakmici. Dakle, ja bih pretpostavio da su oni možda znali jedni druge ili je moguće da su bili iz iste jedinice, a da li je on bio civil obučen kao borac, ja ne mogu konkretno da odgovorim. Ponovo, to bi bilo moguće.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ako mogu samo da pogledam vaš odgovor vi o ovome govorite kao o jednoj prilici ali navodite „nekoliko civilnih vozila.“ Dakle nekoliko civilnih vozila je netačno.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne. Kada sam dao ovu izjavu u paragrafu 14, ja sam govorio, da, tokom vremena koje smo proveli tamo videli smo nekoliko civilnih vozila koja su vozili ljudi u vojnim uniformama i ja sam preneo u jednoj anegdoti moje iskustvo ono što sam zapazio da civilno vozilo vozi osoba obučena u vojnu odeću.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I kako znate da je roba bila ukradena?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa on nije izgledao kao da se upravo vratio iz robne kuće ili lokalni *Home Depot* i činilo se da je bio pun čudnih različitih stvari.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A šta ako je on bio izbeglica kom je sve bilo oduzeto 1991. godine koji se vratio na to područje da povрати kuću koju je izgubio?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Kako sam ja to razumeo, ponovo, ti pojedinci Hrvati koji su bili raseljeni 1991. godine njima još uvek hrvatske vlasti nisu dozvoljavale da se vrate.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ako ste pogrešili u tome, da nije bilo civila koji su u to vreme ulazili na to područje, da li bi to bio uzrok da promenite vaše odgovore po tom pitanju?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne, ne nužno. Znate, ima mnogo načina da uđete na to područje pored glavnog puta kog smo se mi držali i svakako mi nismo bili svuda u svakom trenutku posmatrajući svako mesto. Dakle, da, postoji mogućnost da su civili mogli biti na nekim od ovih mesta, ali kao što sam ranije rekao, dok smo vozili van Knina po selima van Knina mi nismo nailazili na civile koji su izgledali kao da se vraćaju kući. Kao što sam ranije rekao, u selima koja smo mi posetili, ona su bila potpuno prazna i nismo naišli ni na koga ko pokušava da opremi svoju kuću.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa, hajde da idemo dalje sa paragrafom 14, hoćemo li, pretposlednja rečenica: „Mi smo spekulisali da su vozila napustili krajinski Srbi tokom

dezorganizovane evakuacije nakon čega su prisvojena i ponovo napunjena gorivom od strane Hrvatske vojske, policije ili civila.“ Ovo je kontradiktorno u odnosu na ono što ste rekli da nije bilo civila u tom području, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, ponovo – to nije nužno kontradiktorno. To dozvoljava mogućnost da se to mogao biti slučaj, jer kao što sam rekao mi nismo bili svuda na svakom mestu. Hajde da kažemo da smo videli jedno vozilo koje vozi civil ili osoba obučena u civilnu odeću, jedan ne predstavlja mnogo civila koji se vraćaju u tu oblast.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Kaže se civilima, to je množina?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ok, to je dva. Oni su bili zajedno u istim kolima. To i dalje ne ukazuje da je bilo puno civila. Kao što sam rekao, tokom naših kretanja oko Knina ili po okolnim selima mi nismo naišli na bilo koji broj civila kako se kreću tuda, kako se vraćaju kući.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste znali da li je saobraćao voz od Splita do Knina?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne, nisam.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ja sada želim da se vratim na paragraf 15 stranica 5, podignite stranicu, zanimanju me dva poslednja reda paragrafa 15. I to je ovo: „Činjenica je da izjave policije da su pokušali da zaustave požare ne poklapaju se sa mojim zapažanjima.“ Pa, pre svega koje izjave policije da su pokušali da zaustave požare?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa u izveštaju, paragraf 5.3 intervju sa šefom hrvatske civilne policije u Kninu oficirom Jukićem.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da, da.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Poslednja rečenica: „Kada smo pitali načelnika policije da li je znao za pet podmetanja požara za šta su osumnjičeni pripadnici policije on je odgovorio da o njima ništa nije čuo,“ i...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Izvinite, kakve to veze ima sa pomenutom izjavama od strane policije da su oni pokušali da zaustave te požare?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne da su oni pokušali da zaustave požare. Nego da oni nisu uložili napor.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ne, u vašoj izjavi se kaže: „Izjave policije da su oni pokušali da zaustave požare,“ i ja vas pitam ko je to rekao i kada i u kakvim okolnostima.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Vi i dalje govorite o paragrafu 15?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da. Ovde se kaže: „U razgovoru sa pripadnicima UN-a koji su bili očevidci takvih incidenata i kroz razgovore sa hrvatskom policijom o njihovim naporima da zaustave požare i poljačku, čini mi se da nikakav značajan napor nije bio preduzet.“ Dakle, ponovo, ja ne govorim samo o sebi već takođe o članovima misije tokom posla koji smo obavljali.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Kažete da se vama učinilo u razgovorima, vama se učinilo da nikakav značajan napor nije preduzet da se intervenišete, zaustavi, istraži ili uhapsi osobe umešane u počinjenu tih zločina. I ja želim da znam, jer se čini da ste vi direktno bilo obavješteni o tome.
SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Šta želite da znate?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ko vam je to rekao da je policija, hrvatska policija, pokušala da zaustavi zločine?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne nije bilo... ne... nije policijski službenik ili na primer... načelnik policije... izvinite šef policije i službenik Jukić nije ukazao da oni bilo šta rade po pitanju pljački. Oni su rekli da je to stvar vojske.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A šta je sa požarima, jer...

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Požari, da, požari ili pljačke, da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Deo te rečenice.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: U redu. Požari i pljačke.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da, i dakle...

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Dakle, ja sam razumeo da je policija to prepuštala vojsci pošto je ta regija bila pod kontrolom vojske.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Odakle vam to?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, razgovarali smo sa pripadnicima vojske sa kojima smo se sretali.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa, ja moram da kažem ovo, da li vi to upravo izmišljate?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne. Da li ste vi ikada bili u ratnoj zoni?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ja nisam ovde da odgovaram na pitanja. Ja vama postavljam pitanja.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: U redu, u redu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vi ste odgovorili na to i rekli ste da niste izmislili. Zašto to nije u vašoj izjavi?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa moja izjava je bila razrada ili objašnjenje određenih pitanja, i ona je nastala kada je Tribunal zatražio ovaj izveštaj. Nije sve što je sadržano u našim beleškama ili što smo videli uključeno u izveštaj, u ovu izjavu iz 2004. godine... ja se možda nisam fokusirao na to. Ali ja sam rekao da je to područje bilo pod kontrolom vojske i u razgovoru sa političkim poverenikom Petrom Pašićem, gospodin Pašić je svakako ostavio utisak, znate, da civilne vlasti nisu kontrolisale situaciju.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li mislite da je on bio na čelu policije?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Zaista, nije bilo jasnog lanca komandovanja...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste znali šta je bio njegov posao?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, iz onoga što sam ja razumeo, on je rekao da je civilni politički komesar i da je tu da bi se bavio političkom stranom zbivanja.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, ono što je on rekao je moglo biti važno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da. On je dao različite izjave.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ali vi ste odabrali da odbacite ono što je on rekao?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Jesam li?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Kako to?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa vi niste sledili ono što je on rekao - da su civili počinili krivična dela. Vi to niste istražili, niste videli da li je on u pravu ili nije?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da, mislim da jesmo, jer smo, znate, mi postavili ta pitanja ponovo. Znate, on je rekao... mi ništa nismo mogli da uradimo, ja ne mogu ništa da uradim. Hajde da vidimo – general Čermak je rekao, znate, imamo pet osoba koje pratimo, i on je to ostavio tako. Činilo se da to ukazuje da oni nisu utrošili mnogo truda da nešto učine. Bilo civilne ili vojne vlasti UN-a, bilo civilni ili vojni posmatrači, znate, oni nisu smatrali tokom razgovora koje sam ja imao sa njima ili koje su članovi moje misije imali sa njima da je bilo kakav ozbiljan napor preduzet s tim u vezi.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vidite, tokom vašeg obilazaka, vi niste videli bilo kakvo pljačkanje ili paljenje od strane hrvatske vojske ili policije, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je tačno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Čak imajući u vidu to, kada ste tri dana bili član misije za utvrđivanje činjenica, zar niste mislili da je to nešto što vredi istražiti?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Oh, naravno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa jeste li?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da li sam istražio to?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa kao što sam rekao, mi smo bili tamo od 17-tog do 19-tog. Moje kolege iz kancelarije IHF u Beču su se vratili u Beč i a rad na terenu je nastavio Hrvatski helsinški komitet, dakle nastavljajući istrage ovih navoda i mi smo izradili nacrt našeg izveštaja sa onim što smo smatrali odgovarajućim kvalifikacijama jezika. Hoću da kažem, mi to nismo pripremali kao... kao pravni dokument. To je bio dokument koji smo mi uputili OEBS-u u nameri da podstaknemo OEBS da putem svojih različitih mehanizama izvrši pritisak na hrvatsku vladu da se pozabavi ovim pitanjima. Dakle, naravno, mnoge stvari koje su sadržane u ovom izveštaju zahtevaju dalju istragu i nije se moglo doći do konačnog zaključka u periodu od tri dana u nesigurnoj ratnoj zoni u kojoj vam je kretanje ograničeno i vaš pristup informacijama je pre svega kroz razgovore sa ljudima koje ste mogli sresti...

ADVOKAT KAY: Žao mi je. Ja sam očekivao da prevod teče, ali...

SUDIJA ORIE: Ja nisam pratio francuski, ali oni su završili.

ADVOKAT KAY: U redu.

SVEDOK HAYDEN: Usporiću. Izvinite.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste vi rekli da je vaš dokument bio politički dokument da ohrabri te ljude OEBS-u da... da uzmu učešće ili da odigraju određenu ulogu?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno. Mogu li da dodam nešto tom pitanju... toj izjavi?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Naravno.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Samo da razjasnimo MHF je nevladina organizacija čija je primarna svrha da služi kao posmatračko telo OEBS-a i njegovih zemalja članica, a Hrvatska je država članica i pošto je članica, Hrvatska je imala obavezu da se pridržava određenih dokumenata u okviru OEBS-a kao i međunarodnu pravnu obavezu kao potpisnica Ženevskih konvencija ili drugih dokumenata o ljudskim pravima. Dakle, s obzirom da je naša primarna svrha bila da služimo kao posmatračko telo OEBS-a u pogledu ljudskih prava mi smo blisko saradivali sa OEBS-om i njegovim državama članicama kako bi ih podstakli da se bave ovim pitanjima i dakle, kad smo pripremili izveštaj kao što je ovaj, mi smo pokušali da to uradimo najbolje što smo mogli u datim okolnostima i dalje smo radili baveći se ovim pitanjima u konsultaciji sa našim kolegama.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li biste se složili da je Hrvatska imala pravo da dobiju odgovarajući izveštaj o istrazi, ako je član te organizacije?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To nije pravo. MHF nije obavezna da bio šta da Hrvatskoj vladi.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala. Možemo li da pređemo na paragraf 18, to je druga rečenica tu, gde vi... mi smo već čuli vaše objašnjenje o sistematskim i koordinisanim, ali smisao: „Prvo, količina tih paljenja ukazuje da su selektivno paljena čitava sela ili bar da su sve zgrade u vlasništvu etničkih Srba bile označene za potrebe paljenja.“

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Kako ste to znali? Vi niste išli u sva sela.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, mi to temeljimo na onome što smo videli tokom poseta brojnim selima oko i u oblasti Knina i dakle, mi smo svakako mogli izvući logičan zaključak da ako su ta sela značajno oštećena kroz paljenje i pljačku onda je i druga sela na okupiranoj oblasti mogla zadesiti ista sudbina. Mi smo to ostavili našim hrvatskim kolegama u Hrvatskom helsinškom komitetu koji su obavljali posao na terenu, istražujući ova pitanja širom regiona, regiona Krajine.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Izjava: „Sve zgrade u vlasništvu Srba su bile označene radi paljenja.“ Da li se slažete da je to napomena koju vi niste bili u poziciji da napravite?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ja sam svakako u poziciji da napravim takvu napomenu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Koliko zgrada ste videli sa ovim oznakama na njima?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, bio je više zgrada, kao što sam pomenuo ranije...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Koliko? Izvinite. Pitanje je bilo koliko, ne više, koliko?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne znam i kako ne posedujem svoje beleške, ne mogu da vam kažem broj.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, iz vašeg odgovora, mi treba da prihvatimo da su sve srpske kuće bile u selima u koja ste vi išli, svaka srpska kuća je bila obeležena na taj način. Da li je to ono što vi kažete?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne. Ja mislim da sam bio jasan ranije kada sam rekao da su neke kuće imale oznake na sebi uključujući i kuće koje su imale oznake na kojima piše - *Ovo je hrvatska kuća, ne diraj*. Dakle, u odgovoru na vaše pitanje, ne, nisu sve zgrade koje sam video imale konkretne oznake na sebi, ali mnoge su imale.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I onda rečenica u ovom istom paragrafu, paragraf 18: „Mislim da je takođe vrlo verovatno da su lokalni Hrvati koji su bili raseljeni tokom borbi 1991. godine bili angažovani u podmetanju požara.“ Da ostavimo po strani „angažovani“ za trenutak jer je fokus ovog pitanja ovaj izraz „vrlo je verovatno da su lokalni Hrvati koji su bili raseljeni tokom borbi 1991. godine.“ Da li ste pod tim mislili civili?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Moguće je da su to bili civili; to je verovatno. Mogli su biti rezervisti; to je moguće. Mislim da je naš glavni fokus bio da se posveti pažnja sistematskoj i sveobuhvatnoj prirodi toga što se dešavalo. Dakle, čak i ako su na kraju civili bili odgovorni, teoretski, i dalje su hrvatske vojne vlasti bile te koje su to trebale da zaustave. Oni bi bili obavezni, pravno, očigledno da to učine.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Nije potrebna supstanca za širenje ili razbuktavanje požara kao što je benzin ili dizel da bi se zapalila vatra, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne nužno.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, ako vam ne smeta ja bih zatražio pojašnjenje jednog od prethodnih odgovora.

ADVOKAT KAY: Da.

SUDIJA ORIE: Rekli ste da je bilo vrlo verovatno da su lokalni Hrvati koji su bili raseljeni tokom borbi 1991. godine da su oni bili umešani... da su oni bili angažovani u podmetanju požara. Ja se sada vraćam na pitanje kojim smo se bavili ranije. Na jednoj strani, vi ste rekli, civili se nisu vraćali, još uvek im nije bilo dozvoljeno da se vrate; i u isto vreme, vi kažete da ste zaključili da je bilo moguće da su oni bili angažovani u podmetanju požara. Kako mogu da pomirim ove dve verovatnoće, u isto vreme vi svedočite da se oni još uvek nisu vratili?

SVEDOK HAYDEN: Da, časni Sude, razumeo sam vaše pitanje, postoji razlika između te dve stvari, a razlika je u tome da ako su civili, hrvatski civili bili angažovani u paljenju to navodi na zaključak ili podrazumeva da je njihov angažman, njihova upotreba, bio uz znanje i podržavanje vlasti koje su kontrolisale to područje.

SUDIJA ORIE: Ali to je drugo pitanje.

SVEDOK HAYDEN: Pa...

SUDIJA ORIE: To je drugo pitanje. Vi ste rekli da oni nisu mogli da učestvuju u pljački jer se još uvek nisu vratili i još uvek im nije bilo dopušteno da se vrate; a sada kažete da su se oni možda vratili, ali su to morali uraditi sa znanjem vlasti A, B ili C. Vi takođe razumete moje probleme sa... da pomirim vaše odgovor?

SVEDOK HAYDEN: Da li vi, časni Sude, svrstavate sve civile u ovu grupu raseljenih osoba koji su se onda svi odjednom vratili?

SUDIJA ORIE: Ne.

SVEDOK HAYDEN: Ili su možda postojale grupe... bilo je pojedinaca civila koji su zbog svojih političkih uverenja ili zbog njihove želje za osvetom, na primer, možda se njima pristupilo ili su oni pristupili vlastima ili su bili upotrebljeni od strane vlasti? Ja ne znam. To su sve spekulacije ili zaključci koji zahtevaju istragu bilo od strane hrvatskih vlasti ili, da kažemo, OEBS-a, u okviru uloge koju su oni igrali u tom regionu.

SUDIJA ORIE: Sada imamo nekoliko opcija: ili oni koji su bili raseljeni a nisu se vratili; ili su se vratili a vi kažete da je to bila spekulacija da je to možda bilo uz pomoć vlasti ili pod nadležnošću hrvatskih vlasti; a treća mogućnost je da su se oni vraćali samostalno spontano i bez obzira na to vi izvlačite sve vrste zaključaka bilo da su mogli ili nisu mogli biti umešani u pljačke, podmetanje požara i sl.

SVEDOK HAYDEN: Pa, ja mislim da ćete vi videti, časni Sude, kroz izveštaj i u mojim dodatnim propratnim izjavama da ja nisam nužno zaključio ili navodio, znate, da su se raseljene osobe vratile bez znanja hrvatskih vlasti i angažovali se u paljenju i pljačkanju a onda otišli. U selima koja smo mi posetili nije bilo nikoga. Ako su te raseljene osobe nameravale da se vrate svojim vlastitim kućama i ako su njihove kuće bile u selima gde su sve zgrade spaljene, izgleda prilično neverovatno da su se vratili samo da bi spalili sopstvene kuće i onda otišli.

SUDIJA ORIE: Da. Molim vas nastavite.

ADVOKAT KAY: Hvala, časni Sude.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vaš zaključak: „Ja mislim da je vrlo moguće da su lokalni Hrvati koji su bili raseljeni tokom borbi 1991. godine bili angažovani u podmetanju požara.“

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Upotreba reči „angažovani“ na kakvim dokazima je zasnovana?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa ja to koristim pre svega kao glagol. Znae, da zapošljavaju, ne nužno kao plaćenu poziciju.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ja vas samo pitam šta su bili vaši dokazi, ne želim gramatičko objašnjenje...

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: U redu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: ...koji su bili vaši dokazi.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je zasnovano na onome što sam video i na informacijama do kojih smo došli i ja opet kažem to je vrlo verovatno. To je mogućnost. To nije činjenica. Ja ne tvrdim da je činjenica da se to desilo ja imam dokumente X, Y, Z koji će to potkrepiti. Ali na osnovu onoga što smo videli, šta smo saznali bilo pre ili posle, ponovo... ja sam ovu izjavu da 2004. godine, pa sam sigurno dobio neke dodatne informacije jer je u međuvremenu prošlo deset godina. Ali ponovo, ja samo kažem „vrlo verovatno“. Vrlo je verovatno da su lokalni Srbi pre nego što su otišli spalili svoje kuće, ja to ne znam.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa, kakve informacije su mogle da dođu do vas u poslednjih deset godina?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, dok sam bio u MHF to su mogle da budu informacije dobijene od naših hrvatskih kolega u Hrvatskom helsinškom komitetu koji su uložili ogromne napore da se uključe u rad na terenu i dobili dosta informacija u tom procesu praćenja ovih događaja. Dakle, za neke od ovih informacija sam znao, ali za veliku većinu nisam znao. Dakle, trebalo bi da se obratite Međunarodnoj helsinškoj federaciji.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa, izvinite, vi ste taj koji ovde svedoči i vi ste taj koji je upotrebio tu reč i ja vas pitam da mi date informaciju ako je imate. Ako je nemate ili ako ne znate, mnogo je lakše, gospodine Hayden, da kažete ako nešto ne znate.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, ja još uvek ne znam. Nakon izvesnog vremena ja sam prešao na neke druge stvari nastavio sam sa svojom profesionalnom karijerom. Nisam sedeo i fokusirao se na ovo u poslednjih 13 godina.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hayden, mogu li da zatražim pojašnjenje jednog od vaših ranijih odgovora. Vi ste nam govorili o mogućnosti da su Hrvati bili angažovani na podmetanju požara i onda ste rekli i ja to nisam potpuno razumeo. Vi ste rekli: „Vrlo je verovatno, znate, da su lokalni Srbi pre nego što su otišli spalili svoje kuće. Ja to ne znam.“ Da li ste vi ovu mogućnost smatrali vrlo verovatnom.

SVEDOK HAYDEN: Ne. Mi to nismo smatrali.

SUDIJA ORIE: Pa onda ja imam poteškoće da razumem ovaj red, vrlo je verovatno, znate, lokalni Srbi, ili ste vi rekli neverovatno?

SVEDOK HAYDEN: Ne ja sam samo napravio razliku u terminima verovatnoća u odnosu na činjenicu i ja se samo pozivam na ovu izjavu. Pa znate mnoge stvari mogu da se dogode u oblasti verovatnoće.

SUDIJA ORIE: Pa, za mene, verovatnoća znači da ima više izgleda da se nešto desi nego da se ne desi. To je ono što je verovatnoća očigledno... stoga ako kažemo da je verovatno da su Hrvati bili angažovani u tome i da je verovatno da su Srbi mogli zapaliti svoje kuće pre nego što su otišli, to po meni nije dosledno ako kažete da verovatnoća znači da postoji više izgleda da je nešto bilo nego da nije jer ne može biti više izgleda da su to uradili Hrvati i u isto vreme više izgleda da su to uradili Srbi.

SVEDOK HAYDEN: Rat čini smešne stvari ljudima, ja se ponovo pozivam na to... da bi se odbranio od advokata, na tu izjavu, vrlo verovatno.

SUDIJA ORIE: Molim vas nastavite, gospodine Kay.

ADVOKAT KAY: Hvala, časni Sude.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Prelazimo na paragraf 20, prva rečenica ovog paragrafa: „Treće, činjenica da su hrvatske vlasti uložile mali ili nikakav napor u intervenciji ili zaustavljanju paljenja snažno upućuje da su viši vojni i civilni službenici imali saznanja ili da su direktno učestvovali u izdavanju naređenja i koordinisanju paljenja i pljačkanja.“ Da li ste se vi raspitali o naporima ili pokušajima hrvatskih vlasti da zaustave paljenje, pljačku i kriminalne aktivnosti u toj oblasti?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A koje korake ste preduzeli da biste to utvrdili?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, pitao sam osobe koje smo mi intervjuisali, i na primer, general Čermak je rekao da su imali pet osoba pod nadzorom, oni su ih nadgledali jer su mislili da je tih pet pojedinaca odgovorno za sve požare i pljačke.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vi preterujete. On nije rekao da je pet pojedinaca bilo odgovorno za sve požare i pljačke. To je tačno, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne, o ovim incidentima on je priznao da se to dogodilo i da imaju pet osumnjičenih pod nadzorom, dakle, da ja sam bio malo ironičan, ali u vreme kad smo mi čuli ovu informaciju to je navelo na pomisao, hm kako pet pojedinaca mogu biti odgovorni za sve ovo?

ADVOKAT KAY – PITANJE: To nije ono što je general Čermak rekao, zar ne?

SUDIJA ORIE: Mislim da je svedok već odgovorio na to pitanje da to nije ono što je general Čermak rekao. Molim vas nastavite.

ADVOKAT KAY: Izvinite, časni Sude.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Troje ljudi sa kojima ste razgovarali, gospodin Pašić, general Čermak i načelnik policije čije ime ne znate ni jedan od njih nije porekao da su počinjena krivična dela. To je tačno, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je tačno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da se prvo bavimo načelnikom policije, da li ste ga pitali koje mere je preduzelo Ministarstvo unutrašnjih poslova, MUP, da pokuša i pomogne u sprečavanju krivičnih dela u toj oblasti?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Mislim da mu nisam postavio pitanje u vezi sa sprečavanjem krivičnih dela u tom regionu. Ne sećam se toga. Možda jesam...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa, zašto niste?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa mislim da smo u tom trenutku bili zainteresovani za nekoliko drugih pitanja i pri kraju smo počeli da raspravljamo o podmetanju požara i osetili smo da je to najvažnija stvar kada smo to dodali u izveštaj da on nije imao nikakva saznanja o osumnjičenicima koje je vojska već nadzirala i činilo se da on nije svestan bilo kakvih napora prilikom bavljenja tim pitanjem, jer on svakako to nije radio. Njegov fokus je bio... ja nisam potpuno siguran na šta je on bio fokusiran u to vreme. Ja mislim da je on možda pokušavao da ogradi sebe od toga.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa, da li ste znali da postoji civilna i vojna policija? Da li ste znali da je postojala civilna i vojan policija?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, svakako, da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste znali da ono što je radila vojna policija je moglo biti drugačije od onoga što je radila civilna policija?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Svakako.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li je to pitanje koje ste uzeli u obzir?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne, to nije bilo nešto na šta smo se fokusirali u tom konkretnom trenutku.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Došli ste kod gospodina Pašića posle podne u utorak 18-tog i do tog trenutka vi ste već bili pristrasni u odnosu na hrvatske vlasti, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Zar nije to razlog zbog kog se niste u potpunosti raspitali i sproveli istraživanje u vezi sa kontekstom koji su vam hrvatske vlasti mogle objasniti?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Mislim da to nije tako.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste znali da mnoga naređenja koja je izdalo Ministarstvo unutrašnjih poslova kojima je usmeravalo načelnike policijske uprave i načelnike policije da preduzmu mere kako bi sprečili paljenje i pljačku u toj oblasti?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ja nisam imao pristup tome, i načelnik policije mi nikada nije pokazao bilo šta od toga ili članovima moje misije - bilo koje od tih naređenja.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Koliko je trajao vaš sastanak sa načelnikom policije?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, da vidim. Verovatno pola sata najviše. Svi ti ljudi su bili zauzeti obavljajući različite dužnosti, tako da nisam mogao sedeti sa njima nekoliko sati u to vreme. Ja shvatam, ono što ste me vi pitali ranije, da su oni imali odgovornosti kojima su se morali baviti, a sastanak i sedenje sa nama nije bilo nužno na vrhu njihove liste.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U vašem izveštaju je zabeleženo da je vaš sastanak sa generalom Čermakom počeo u 15 časova.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne. Izgleda da je sastanak sa generalom Čermakom počeo u 14.30 časova...

ADVOKAT KAY – PITANJE: 14.30 časova.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: ...i trajao je pola sata i onda smo se sastali sa načelnikom hrvatske policije i to je trajalo pola sata.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Možete li samo da se tu zaustavite. U koje vreme je bio sastanak sa načelnikom policije?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: U beleškama stoji 19. avgusta u 15 časova.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Mogu li da pogledam tačno vreme jer to može biti materijal za vaš položaj.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Mm-hm.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Mi znamo iz vašeg izveštaja 5.2 ili po brojevima gospodina Du-Toit-a stranica 8, da je sastanak sa gospodinom Čermakom bio u 14.30 časova.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je tačno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Mi znamo iz vašeg izveštaja na istoj stranici u paragrafu 5.3 da je vaš sastanak sa šefom hrvatske civilne policije i službenikom Jukićem u Kninu bio u 15 časova.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ovi sastanci se nisu održali u istoj zgradi, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Mislim da se sa hrvatskim šefom, šefom policije nismo sastali u istoj zgradi kao sa generalom Čermakom, već izvan te zgrade.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A to znači da ste se sa njim sastali u stanici policije gde je sastanak dogovoren?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne mogu tačno da se setim. Ja znam da sastanak sa generalom Čermakom u 14.30 časova nije trajao sve vreme. General Čermak je bio zauzet, mi smo to znali. Mi smo mu postavili neka pitanja i onda je on morao da ide dalje. I on je takođe bio ljubazan i ponudio nam je pomoć svog oficira za vezu i drugo da odemo i posetimo groblje u Kninu i izašli smo iz kancelarije da bismo išli tamo, i mislim da smo tada naišli na načelnika civilne policije jer smo mi pokušavali da ugovorimo sastanak i pre nego što smo otišli na

sastanak sa generalom Čermakom ja sam mislio da nećemo imati vremena, ali smo se sreli, kada smo mi već odlazili, on je dolazio i mi smo imali priliku da razgovaramo kratko o nekim pitanjima i onda smo ušli u naša vozila i vozili se ne više od pet minuta uz ulicu do groblja. Dakle, rastojanje je bilo veoma kratko.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Sastanak sa generalom Čermakom je trajao manje od pola sata?
SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Mislim da jeste. Mi smo bili tamo toliko...

ADVOKAT KAY – PITANJE: I da li ste mu nagovestili da ste vi bili predstavnici Međunarodne komisije Crvenog Krsta?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne u opšte. To bi bila mahinacija i neprijatnost. Mi smo se jasno predstavili kao članovi Međunarodne helsinške federacije za ljudska prava i Hrvatskog helsinškog komiteta za ljudska prava. Da li je on to shvatio kao nešto drugo, ja ne znam.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Jedan od vaših... da li ste vi govorili na hrvatskom sa generalom Čermakom?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne, nisam. Moj hrvatski kolega je radio kao prevodilac. I moj kolega iz MHF koji je tečno govorio hrvatski, iako u tom razgovoru nije govorio hrvatski, pa smo mi mogli... pa su članovi misije mogli kasnije da se posavetuju o prevodu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, vi ne znate šta je rečeno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, na osnovu... da, ja znam šta je rečeno na osnovu prevoda mojih kolega.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li je to prevedeno za vas u toj prostoriji?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da, da, bilo je.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Izvinite, mislio sam da vam je prevod dat u drugačijim okolnostima.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne, ne, ne. Dakle, ja bih postavio pitanje, moj kolega bi to preneo generalu Čermaku na hrvatskom, on bi razmislio o odgovoru, odgovorio bi i onda bi moj kolega preveo odgovor meni.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, ko je bio prevodilac za vas?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je bila Petra Klein.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A da li je general Čermak imao prevodioca?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Mislim da nije, ne. Ali mi smo mu, znate, stavili do znanja, kada smo se predstavili, da je moja hrvatska koleginica tu i ona će prevoditi za mene, za nas.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li je čovek kog ste, ja mislim, nazvali kapetan Dondo, da li je on bio na sastanku sa vama?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I u to vreme vi ste bili sa njim i on se veoma pristojno ophodio prema vama? Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da, jeste.

ADVOKAT KAY – PITANJE: On je želeo da vam pomogne da vidite šta god želite da vidite?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da, to je bio moj utisak.

ADVOKAT KAY – PITANJE: On nije stavio nikakve prepreke na vaš put nije je pokušao da vas zaustavi?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I kao što ste rekli, vi ste želeli da vidite groblje i on je poslao gospodina Donda sa vama da vas tamo odvede?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Četiri izveštaja za koje ste rekli da vam ih je dao, a to su bili detalji o smrti ljudi u tom području, gde je do njih došlo ili gde su sahranjeni, možete li da identifikujete te izveštaje konkretnije, o tome kakvi su to dokumenti bili?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To su bili popisi sa imenima i lokacijama gde su leševi pronađeni i gde su bili sahranjeni.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I on vam je to dao kako bi vam pomogao da se informišete?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da. Spiskovi su nam dati zato što je general Čermak rekao da su oni... da su to spiskovi pojedinaca koji su pokopani u masovnoj grobnici na groblju u Kninu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa, vi niste znali da li je to masovna grobnica ili ne, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, ne, nismo. Hoću da kažem, da je to izgledalo kao masovna grobnica.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa...

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ali nismo znali šta je unutar toga. Mi smo se oslanjali na informacije koje smo dobili od UN osoblja, koje su se odnosile na grobnicu, i hrvatskih vlasti koje su se odnosile na grobnicu...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li je ovo još jedan primer da ste vi imali predubedenja o hrvatskim vlastima i razvijene predrasude protiv njih zato što ste vi verovali da je to masivna grobnica?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne. Mi smo pratili činjenice iz kojih smo mi saznali da je postojala masovna grobnica na groblju u Kninu. Pa, naravno da smo to želeli da istražimo dalje i da pokušamo da shvatimo, i dakle, kada smo stigli na groblje mogli ste videti ono što se činilo da je masovna grobnica, potpuno pokrivena krstovima na svim uzdužnim stranama pravougaone površine koja je bila prilično dugačka. Dakle, neko može da kaže, hm, ovo je masovna grobnica. Ja nisam – ja sam pokušao da pristupim ovome sa neutralne pozicije, koliko sam mogao, kako bih pokušao da obavim posao na ogovarajući način. Da sam došao sa stavom da... da mi se

general Čermak ili Hrvati ne sviđaju, to bi svakako prejudiciralo moj rad, ali ja nisam. Ja ne stajem na stranu, osim, znate na stranu civilnih žrtava, ljudi koji ne zaslužuju da budu povređeni ili da njihova ljudska prava budu prekršena.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ja sam čuo šta ste vi rekli, ali mene interesuje pitanje vašeg verovanja da je tamo bila masovna grobnica, jer da li ste vi ikada sugerisali da je to navodno bila masovna grobnica ili nešto o čemu vi niste imali saznanja. Vi ste pretpostavljali da je to bila masovna grobnica. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Mi smo postavili pitanje o masovnoj grobnici. To je legitimno pitanje i general Čermak je rekao da postoji groblje, kao što je ovde navedeno u odeljku 5.2 izveštaja, naveo je da je u vreme našeg sastanka bilo 120 žrtva, 108 njih su bili pripadnici Vojske Republike Srpske Krajine, a ostali su bili civilne žrtve granatiranja. Dakle, ako je to masovna grobnica, general Čermak je utvrdio... na naše zadovoljstvo i onda nam dostavio liste koje će nam pomoći da shvatimo da jeste, da je tamo bila masovna grobnica i kada smo mi...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Mogu li prvo da vam postavim pitanje zato što... hajde da prođemo ovo u fazama. Pre svega, on vam nikada nije rekao da je tamo bila masovna grobnica. To je tačno, on vam to nikada nije rekao, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ja ne mogu da se setim da li je ili nije on koristio tu konkretnu frazu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa, to pravi razliku, gospodine Hayden. To pravi razliku, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne nužno, jer ako sam ga ja, da kažemo, pitao o onome što smo mi razumeli da je masovna grobnica na groblju u Kninu, šta on zna o tome. I onda je on nastavio da nam priča o masovnoj grobnici. Ako stavite više od jednog tela u grobnicu, obično se to zove masovna grobnica. To je opšti termin... ja to ne koristim da bi naneo štetu da bi optužio generala Čermaka za nešto.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, ako možete samo da nam date vašu definiciju masovne grobnice, pa da znamo o čemu vi govorite i drugi bi onda mogli doneti odluku da li ste u pravu ili ne. Ako možete samo da nam date vašu definiciju.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, ja bih rekao moja definicija masovne grobnice to je rupa u zemlji u kojoj ima više od jednog tela i pokrivena je.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, jedna rupa?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da. Jedna rupa, ali jedna rupa može da bude manje veličine ili veće veličine. Dakle, znate, to bi... koliko je velika ta masovna grobnica svakako bi zavisilo od toga koliko je velika rupa, pretpostavljam.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle ako bih ja odlučio da budem sahranjen sa mojom suprugom da li bi to bila masovna grobnica?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, ja bih rekao to se obično ne bi nazivalo masovnom grobnicom, ali mi razumemo da se u ratnoj situaciji kada imate nešto kao, sa više od jednog tela

u tome, a možda ne znate koliko je tela u tome, to je bilo veliko pitanje, mi bismo se odnosili kao prema masovnoj grobnici.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste shvatali da vaši komentari i primedbe o tome da je tamo bila masovna grobnica su bili veoma neosetljivi i izazivali su veliku uznemirenost kod ljudi? Da li ste vi to shvatali?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, ja nisam očevidac ničega od toga.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste vi shvatali da hrvatski narod kada ste vi iznosili navode da je to bila masovna grobnica i da se oni sa vama ne bi složili da bi vi trebali da budete sigurni u vaše činjenice?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To izgleda kao neobično pitanje, ali ja sam govorio o onome što se čini da je masovna grobnica. Šta vi znate o tome. Ja ne mogu da kontrolišem da li će neko biti uznemiren zbog toga pitanja.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, videli ste gospodina Čermaka na kratko. Došli ste sa navodima protiv hrvatske vlasti i niste tražili objašnjenja. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To nije tačno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Kakve optužbe ste vi izneli? Možemo li samo da to pogledamo?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ja nisam izneo optužbe.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa...

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ja nisam otišao u kancelariju generala Čermaka ustao i uperio prst u njega i rekao: vi ste uradili ovo i vi ste uradili ono, ne. Mi smo otišli i razmenili informacije. Mi smo postavljali pitanja o situaciji na terenu. Bilo je više konkretnih pitanja u vezi sa paljenjem, podmetanjem požara i pljačkanjem. Mi smo želeli da shvatimo kako to general Čermak vidi. Mi smo želeli da dobijemo mišljenje – predstavnika vojne vlasti na visokoj poziciji. Dakle, kada smo postavili ili kada sam ja postavio pitanje o masovnoj grobnici ja nisam ustao i optuživao ga. Bilo je, mi smo razumeli da se masovna grobnica nalazi na groblju u Kninu, šta nam vi možete reći o tome. I to je izgledalo kao potpuno razumno pitanje i general Čermak uopšte nije izgledao uznemireno. U stvari, on je razumno odgovorio i dao nam informacije i pomoć da odemo i saznamo nešto više o tome.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, mogu li da postavim jedno ili dva pitanja. Čini se da ste vi završili sa detaljima vezanim za grobnicu. Gospodine Hayden, ja vas vraćam na vaš odgovor na stranici 69 gde ste se bavili informacijama koje ste dobili od generala Čermaka. Rekli ste da ste vi pitali o masovnoj grobnici što je legitimno pitanje i general Čermak je rekao da je postojala grobnica koja je imala, kako se navodi ovde u odeljku 5.2 izveštaja, rekao je da je u vreme našeg sastanka bilo 120 žrtava, 108 od njih su bili pripadnici Vojske Republike Srpske Krajine, a da su ostali bili civilne žrtve granatiranja. Vi kažete ako je to masovna grobnica, general Čermak je potvrdio to i onda vam je dao spiskove. Ovo što ste rekli o 120 žrtava, od kojih su 108 članova Vojske Republike Srpske Krajine ja sam razumeo da su to osobe koje su bile pokopane. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN: Da.

SUDIJA ORIE: Hajde onda da predemo na izveštaj, 4.3. Bila su dva reda krstova. Misija je izbrojala 86 krstova koji odgovaraju broju tela za koje je general Čermak rekao da su pokopani u toj grobnici. Čermak je rekao, to piše u sledećem redu, da su tu bila pokopana 84 vojnika od njih 74 vojnici vojske bosanskih Srba ubijenih tokom kontranapada i dva civila koji su navodno umrli u bolnici u Kninu. Izgleda da su ovo bili detalji koje vam je general Čermak dao o ovima koji su bili sahranjeni, a u 5.4, ja mislim, ne radi se o... oh no, to nije 5.4, to je bio 5.2. „U odgovoru na naša pitanja u vezi sa civilnim žrtvama, general Čermak je rekao da je u vreme našeg sastanka bilo 120 žrtava od kojih su 108 bili vojnici Vojske RSK. On je rekao da su ostali bili civili, žrtve granatiranja u Kninu.“ Da li ste vi, u ovom trenutku, pomešali informacije koje vam je general Čermak dao o pokopanima, u odnosu na žrtve?

SVEDOK HAYDEN: Da, časni Sude, očigledno, pobrkao sam ta dva broja kojoj grupi pripadaju. Dakle, da, 5.2 odnosi se na civilne žrtve ili na naše pitanje u vezi s tim, dok informacije u sektoru 4 u vezi sa masovnom grobnicom, 4.3 se odnosi informacije koje nam je general Čermak dao u vezi sa brojevima i spiskovi. Dakle, samo sam pobrkao to dvoje.

SUDIJA ORIE: Mogu li da vas zamolim da budete veoma precizni kada se radi o činjeničnoj osnovi vaših odgovora. Molim vas nastavite, gospodine Kay.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Kada ste videli šefa policije, možete li da se setite koja je tačno bila njegova funkcija? Šef hrvatske policije može da se odnosi na više različitih poslova.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, koliko smo mi shvatili, koliko sam ja shvatio, on je bio načelnik policije u Kninu. On je bio rangirani lokalni policajac.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I kada ste ga videli, da li ste ga pitali koje... koje mere će on preduzeti da bi zaustavio kriminalne aktivnosti?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne... ne sećam se da li sam ga to pitao. Možda ga je neko od mojih kolega pitao, ali ja ga nisam konkretno pitao o zaustavljanju kriminalnih radnji. Naša primarna briga su bili pritvorski centri, koje su vodili lokalni policajci, i zatočnici, i hteo sam da saznam neke specifičnosti u vezi s tim.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, vaša izjava, u paragrafu 20, da su oni ulagali mali napora ili da nisu ulagali nikakav napor kako bi intervenisali ili sprečili palež i pljačku, u stvari nije zasnovana ni na kakvim informacijama koje ste vi tražili od hrvatskih vlasti

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, ja mislim da smo mi razgovarali sa šefom policije u vezi sa paljenjem i uključili na kraju ono što smo mi smatrali značajnom izjavom. Ja bih ponovo, trebao da pogleda moje beleške koje na žalost nemam, ili beleške mojih drugih kolega da utvrdim da li smo ili nismo postavili to pitanje, ali ja se ne sećam da li sam pitao ili raspravljao o kriminalu u opšte, znate kao o svakodnevnom kriminalu, krađi ili krađi krave ili vožnji u pijanom stanju.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Kako možete otići na misiju utvrđivanja činjenica a da ne postavite pitanje o ključnim činjenicama kao što je ta? Morate priznati da je to greška u vašem radu.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne. Zašto bi morala da bude? Ponovo, ako je on šef lokalne policije, sumnjam da je stvarno bio u poziciji da vrši svoju punu vlast, s obzirom da je to bila vojna zona, pa bi vojska i Ministarstvo unutrašnjih poslova bili odgovorni za to. Dakle, možda je to informacija koju smo odlučili da ne uključimo ovde s obzirom da smo bili zabrinuti za pritvorske centre.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste vi shvatili da je šef policije bio u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da, ja sam to razumeo, znate, većina zakona u Hrvatskoj potpada pod Ministarstvo unutrašnjih poslova.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste shvatili da ovo u stvari nije bila vojna zona?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Nisam to mogao shvatiti. Ja sam to shvatao kao vojnu zonu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Odakle vam taj utisak?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, način na koji je vojska kontrolisala to područje.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vi to izmišljate usput, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da li vi zaključujete da ja lažem?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, vi potpuno grešite.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste znali da su ljudi masovno dolazili u to područje...

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: ...u to vreme?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Nisam.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vozovi su dolazili...

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ja nisam video...

ADVOKAT KAY – PITANJE: ...autobusi?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: ...ljudi su masovno dolazili. Ako su masovno dolazili, svakako bismo imali dokaze o njihovom masovnom dolasku u Knin na železničkim ili autobuskim stanicama, i kao što sam rekao ranije, mi nismo videli nikakve civile, hajde da kažem, osobe koje su se vraćale svojim kućama u okolna sela. Ona su bila prazna i mi nismo videli autobuse na putevima.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Osim ako niste otišli na dovoljan broj mesta i adekvatno istražili. Da li je to tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne, ne nužno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala vam.

ADVOKAT KAY: Ja nemam više pitanja.

SUDIJA ORIE: Hvala vam, gospodine Kay. Gospodine Kuzmanoviću, vi ste sledeći, ali hajde prvo da napravimo pauzu, ja mislim da bi to bilo... Mogu li da dobijem procenu koliko vremena vam je potrebno, a zatim i od Odbrane Gotovine?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, nadam se da ću završiti do kraja današnje sesije, časni Sude. Potrudicu se da završim danas.

SUDIJA ORIE: A onda Odbrana Gotovine. Gospodine Kehoe?

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, mogu li da dobijem jedan trenutak samo da se konsultujem sa mojim klijentom o jednom pitanju, i reći ću vam kada se vratimo sa pauze i to će onda biti tačna procena.

SUDIJA ORIE: U redu. Jer to neće uticati na današnji tok događaja.

ADVOKAT KEHOE: Da.

SUDIJA ORIE: Imaćemo pauzu i nastavice u 12.45 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Kuzmanoviću.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Da, časni Sude, spreman sam.

SUDIJA ORIE: Da, ja bih želeo na kraju ove sesije da imam pet minuta u svrhu daljeg rasporeda. Gospodine Kehoe, ako nam možete dati odgovor na pitanje koje sam postavio pre pauze?

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Ja nemam pitanja za ovog svedoka.

SUDIJA ORIE: Da. Onda gospodine Kuzmanoviću, možete nastaviti. Gospodine Hayden, sada će vas unakrsno ispitivati... očigledno imate problem da me čujete.

SVEDOK HAYDEN: Ne.

SUDIJA ORIE: Sada će vas unakrsno ispitivati gospodin Kuzmanović, koji je zastupnik gospodina Markača. Gospodine Kuzmanoviću.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala, časni Sude.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KUZMANOVIĆ

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Dobar dan. Ako možemo da pređemo na dokazni predmet Tužilaštva broj P986, molim vas, prva stranica izjave. Gospodine Hayden, da li imate kopiju izjave ispred sebe?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Ovo je od 15. maja 1996. godine. Ovo je nešto u pisanoj formi što ste vi napisali kao odgovor na zahtev MKSJ-a. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: I u paragrafu 1.1 vi ste zabeležili ovo: “Moja misija u Krajini trajala je od 15. do 20. avgusta 1995. godine. 15-ti i 16-ti smo proveli u Kninu i Splitu.” Ispravite me ako grešim, ali Zagreb i Split nisu u Krajini. Oni su u Republici Hrvatskoj. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno.

TUŽILAC DU-TOIT: Časni Sude, izvinite što prekidam, ali mislim da imamo pogrešnu izjavu na ekranu.

SUDIJA ORIE: Izgleda da imamo izjavu iz 2004. godine na ekranu u ovom trenutku...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: 1996. godine.

SUDIJA ORIE: Šeste, da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Ako sam dao pogrešan broj dokaznog predmeta, ja se izvinjavam. Ja sam imao to zapisano kao dokazni predmet Tužilaštva broj P986.

prevodioci: Da li mogu svi mikrofoni koji nisu u upotrebi da se isključe, molim vas. Hvala.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Gospodine sekretare, da li je ovo dokazni predmet Tužilaštva broj P986 ili sam ja to pogrešno identifikovao?

sekretar: Ovo je dokazni predmet Tužilaštva broj P986.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Ponoviću. Odeljak 1.1 kada ste govorili o vašoj misiji u Krajini rekli ste da ste dva dana proveli u Zagrebu i Splitu, a Zagreb i Split su u Republici Hrvatskoj. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Oni su u Hrvatskoj, to je tačno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: I 20-tog kada ste se ponovo vratili u Zagreb, Zagreb nije deo Krajine; to je Hrvatska, tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je istina.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Vi ste rekli da ste 15-ti i 16-ti proveli u Zagrebu i Splitu. Molim vas, recite nam šta ste radili u Zagrebu 15-tog?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: 15-tog je bio sastanak sa našim kolegama iz Hrvatskog helsinškog komiteta. Mi smo se takođe sastali sa pripadnicima UN tima za ljudska prava i razgovarali smo o informacijama koje smo dobili od njih pre naše misije, ispravke koje su želeli da nam daju, a onda smo napravili rezervaciju za naše putovanje avionom i neka druga logistička pitanja, i onda smo odleteli za Split.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Ja sam razumeo da kada ste bili u Zagrebu, vi niste razgovarali niti se sastali sa bilo kojim članom hrvatske vlade?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Zašto je to bilo tako?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Nije bilo moguće.

prevodioci: Molimo da usporite zbog prevodilaca. Hvala. Ljubazno vas molimo da usporite zbog prevodilaca. Nemoguće je prevesti tom brzinom.

SUDIJA ORIE: (*preklapanje govornika*)...kao i gospodina Kuzmanovića da pravite kratke pauze između pitanja i odgovora i odgovora i pitanja. Molim vas nastavite.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Samo mi naznačite, sudijo. Treba da se setim toga svaki put. Izvinjavam se zbog ovoga.

SVEDOK HAYDEN: Dakle, odgovor na vaše pitanje je ne, mi se nismo mogli sastati sa pripadnicima hrvatske vlade.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Ja sam razumeo da ste 16-tog bili u Splitu?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: I šta ste radili 16-tog u Splitu?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da vidimo: mi smo se organizovali da nabavimo vozilo i rezervisali smo boravak u hotelu i planirali... za period od 17-tog do 19-tog.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: U redu. Ako sam u pravu, prva dva dana koja ste proveli u Hrvatskoj, vi se niste sastali ni sa jednim pripadnikom hrvatske vlade ili hrvatskih vlasti. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Onda, 17-tog, u jutro, vi ste otišli za Knin?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: I onda ste se vratili u Split te večeri?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: I ista stvar 18-tog?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: I ista stvar se dogodila 19-tog?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Da li ste otišli u Zagreb 19-tog?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Te večeri smo otišli.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: I onda ste 20-tog bili u Zagrebu?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: I tamo ste imali konferenciju za štampu, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: I na konferenciji za štampu, vi ste između ostalog objavili da vi mislite da postoji masovna grobnica. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Da li bi moglo da se kaže, gospodine Hayden, da je cilj vašeg putovanja bio da se izvrši politički pritisak na Hrvatsku?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Cilj naše misije je bio da prenesemo informacije OEBS-u, da nateramo OEBS da kroz svoje različite mehanizme pokrene ova pitanja sa hrvatskom vladom.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Istina je, zar nije, gospodine Hayden, da ukoliko bi ste otišli na ovo putovanje i zaključili da hrvatske vlasti rade najbolje što mogu u tim okolnostima, da bi to pre svega obesmislilo vaš odlazak tamo, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: A zašto ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, i dalje je bilo puno toga nepoznatog ili neshvatljivog i mi svakako to nismo mogli prepustiti našim nadama da će o tim pitanjima i zabrinutostima koje su se pojavile pre naše misije brinuti hrvatska vlada... najbolje što može.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: U stvari, u odgovoru na pitanje koje vam je postavio gospodin Kay tokom svog unakrsnog ispitivanja, na stranici 54, vaš odgovor je delimično bio ovakav: „Dokument koji smo poslali OEBS-u,“ misleći na vaš izveštaj: „kako bi naterali OEBS da preko svojih različitih mehanizama izvrši pritisak na hrvatsku vladu.“ Vi niste imali pisani izveštaj u vreme vaše konferencije za štampu. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne, nismo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P986 ponovo, stranica 3 izveštaja, to je odeljak 7. Samo sačekajte da se to pojavi na ekranu, gospodine Hayden. Prva rečenica u odeljku 7: „Kako ja u stvari nisam bio očevidac da su vojnici HV-a ili Hrvatska policija umešani u paljenja ili pljačke, ja nisam mogao biti očevidac da su bilo koje trupe HV-a ili Hrvatske policije pokušavale da spreče takve akcije.“ Dakle, u redu je reći da u kontekstu onoga što ste videli, vi lično niste videli paljenje i pljačku. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je tačno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Ponovo, u vašoj izjavi vi ste pomenuli, dokazni predmet Tužilaštva broj P986 u paragrafu 12 na stranici 4: „Broj pripadnika HV-a i Hrvatske policije u i oko oblasti Knina bio je više nego dovoljan da se uloži napor kako bi se sprečilo paljenje i pljačkanje imovine Srba u Krajini.“ Vi ste ranije u vašem izveštaju rekli da vi niste videli ni jedan slučaj paljenja i pljačkanja. Dakle, molim vas, možete li mi reći koji je značaj paragrafa 12 za vas, pošto vi niste videli da se to dešava?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Paragraf 12 je odgovor na pitanje koje je postavio Thomas Elfren. On mi je poslao faks sa spiskom pitanja i ja sam odgovorio na ta pitanja. Ne sećam se kako je glasilo pitanje... to me je navelo da formulišem odgovor ovako kako sam to uradio. Dakle, pretpostavljam da me je pitao šta ja mislim o tome, i ako je to bilo tako, ja sam odgovorio da mislim da je bio dovoljan broj vojnika i policajaca u i oko oblasti Knina...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: A koliko i je to dovoljan broj vojnika i policajaca?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, bilo je vojske... ja ne mogu da dam tačan broj, hajde da kažemo, ali kad smo išli u Knin postojali su kontrolni punktovi, bio je pripadnika na ulicama. Kada smo se vozili prema selima nailazili smo na brojne kontrolne punktove na putevima koji su vodili u ta sela.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Pretpostavljam da se činilo da su kontrolni punktovi dobro funkcionisali s obzirom da vi niste videli paljenja i pljačke, tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne, sva paljenja i pljačke uglavnom su se dogodili pre našeg dolaska. To je bila jedna vrsta, hajde da kažem, podsticaja za našu misiju, informacije koje smo mi dobili od naših hrvatskih kolega i koje smo videli u medijima.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Da li znate koje napore je hrvatska vlada, konkretno hrvatska policija i Ministarstvo unutrašnjih poslova, preduzela kako bi kontrolisala, zaustavila paljenja i pljačke koji su se događali?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Izgleda da niko nije mogao da da jasan odgovor na to.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Da li vi ipak znate nešto o tome?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne, ne znam.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Da li ste vi nezavisno pokušali da razgovarate sa bilo kim iz Ministarstva unutrašnjih poslova da saznate koji se naponi preduzimaju?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: U to vreme mi smo pokušali da razgovaramo... pokušali smo da ugovorimo sastanak sa ministrom unutrašnjih poslova u Zagrebu ali nismo uspeli, imajući u vidu ograničeno vreme i dalje aktivnosti su trebale da preduzmu naše hrvatske kolege.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Da li možete da nam ukažete na osnovu iskustva koje imate, da nam kažete koliko je pripadnika HV-a i Hrvatske policije bilo više nego dovoljno da bi se zaustavila paljenja i pljačke?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, pošto sam šest godina služio u vojsci, ja sam imao neka znanja... o vojsci i njoj funkciji... i pošto sam radio u ovim zonama i video sam kako su trupe bile razmeštene ili kako su snage MUP-a bile raspoređene, izgledalo je da ako su bili razmešteni isto onako kao kad smo ih mi videli, posebno na ovim kontrolnim punktovima koji su se nalazili u i oko sela kroz koja smo mi prošli, oni su sigurno mogli preduzeti neku vrstu akcije kada su videli zapaljenu zgradu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Istina je čak da vi niste ni pitali odgovarajuće vlasti koje su korake preduzeli da bi zaustavili paljenje i pljačku, jer se nijedno od tih pitanja ili odgovora ne nalazi u vašim izjavama ili vašem izveštaju. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, mi smo razgovarali sa generalom Čermakom za kog smo razumeli da je predstavnik vojnih vlasti i Petrom Pašićem, za kog smo razumeli da je predstavnik civilnih vlasti.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Ja sam razumeo da ste vi razgovarali sa njima, ali ja vas pitam konkretno: vi niste pitali te ljude, gospodina Čermaka i gospodina Pašića, ili bilo koga drugog koje su korake preduzeli. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da. Mi smo ih pitali šta oni rade kako bi se pozabavili ovim ili šta su uradili kako bi se pozabavili tim s obzirom da se većina paljenja... većina onoga što smo mi videli desila pre nego što smo mi stigli.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Ali ništa od toga se ne nalazi u vašim izjavama ili u vašem izveštaju OEBS-u. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne. Mi smo dali referencu za to – znate, na primer, gospodin Pašić, mi smo ga pitali koje mere je preduzimaao kako bi sprečio ove civile i kao što sam rekao, ja ništa nisam mogao da učinim.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Ja sam ranije konkretno pitao o Ministarstvu unutrašnjih poslova?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, ja se nisam sastao ni sa kim iz Ministarstva unutrašnjih poslova. Ja mogu pretpostaviti da je gospodin Pašić bio postavljen od strane ministarstva unutrašnjih poslova. On nije nužno morao da mi da svoje akreditive ili detalje...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Ako možemo da pređemo na stranicu 3... izvinite. Dakle, kakve uloge... ja pretpostavljam, kakve uloge su imali ljudi, kao što su na primer gospodin Pašić ili gospodin Čermak ili bilo ko u toj oblasti, vi niste bili sasvim sigurni o tome, tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Nisam bio apsolutno siguran, ali smo prihvatili te informacije onako kako su nam ih ti pojedinci dali ili koje su nam dale vlasti UN-a da bi nas uputile sa kim treba da razgovaramo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Dakle, vi ste pitali UN o tome i vi niste pitali hrvatsku vladu o tome?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ponovo, kao što sam rekao, kada smo bili u Zagrebu mi nismo imali mogućnost da se sastanemo ili da postavimo ta pitanje pored ostalih.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Kada ste odlučili da dođete u Zagreb?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ja mislim – nisam sasvim siguran. Verovatno nekoliko dana ranije jer smo o tome razgovarali u MHF i razgovarali smo o tome šta bi trebalo učiniti i koja sredstava su nam dostupna itd, i kako se vreme uklapa sa našim drugim obavezama.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Gospodine Hayden, kada dolazite u neku zemlju na misiju za utvrđivanje činjenica zar ne mislite da je važno za vas kao čoveka koji pokušava da utvrdi činjenice da pre dolaska u mesto kao što je Zagreb ili kao što je Knin da ugovorite sastanke sa odgovarajućim hrvatskim vlastima, posebno u Zagrebu?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Svakako.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Ja bih želeo da pređemo na dokazni predmet Tužilaštva broj P987, molim vas, izjava od 15. marta 2004. godine. Paragraf 5.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Na dnu paragrafa 5 rečenica počinje: „Činjenice u ovom izveštaju se temelje na okvirnim beleškama koje sam ja pripremio zajedno sa drugim članovima misije za utvrđivanje činjenica.“ Vi ste nam već rekli da su vaše beleške izgubljene u poplavi. Da li vas je bilo ko pitao da kontaktirate druge članove vaše misije za utvrđivanje činjenica kako biste dobili njihove beleške?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Vi ste spomenuli da ste potrošili nekoliko filmova fotografišući u vreme kada ste bili u Kninu. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Da li ste načinili bilo kakav pokušaj da ponovo dođete do tih fotografija?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Da li je bilo ko iz kancelarije Tužilaštva tražio od vas da pokušate da dođete do tih fotografija?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Ako možemo da stavimo na ekran dokazni predmet Odbrane broj D137, molim vas.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Postavljena su vam neka pitanja ranije u vezi s ovim u unakrsnom ispitivanju, dokazni predmet Odbrane D137, o postojanju naređenja o evakuaciji koje je potpisao Milan Martić ispred RSK. Samo naređenje, vi ste rekli da ste videli tokom vašeg priprema za svedočenje?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Da li vam je bilo poznato... da li vam je skrenuta pažnja na to da je primarni put evakuacije iz sektora Jug bio preko Otrića kroz Srb i Lapac, kao što je navedeno u naređenju, tačka 3?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne, ja to nisam znao.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Da li ste bili upoznati da se u izveštaji posmatračke misije UN-a, posebno izveštaj od 14. avgusta, kaže da je kroz položaj jordanskog bataljona prošlo 70.000 ljudi da su prošli tom putem za evakuaciju do 14. avgusta?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da, bio sam upoznat sa brojem ljudi koji su tuda prošli.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: I to vama ne ukazuje da je evakuacija bila planirana i organizovana, da je 70.000 ljudi prošlo istim putem kroz isti kontrolni punkt?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, to je bio... ja pretpostavljam da je to bio glavni put u pravcu udaljavanja od hrvatskih vojnih snaga.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: U Bosnu. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Da li ste bili upoznati... da je za evakuaciju Republika Srpska Krajina u stvari tražila pomoć komande UNPROFOR-a, kao što je to zabeleženo u odeljku 3 naređenja o evakuaciji?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: I oni su u stvari tražili gorivo. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je tačno. To je zabeleženo u izveštaju da su vlasti... da su se RSK vlasti obratile vlastima UN-a za pomoć.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Želeo bih da se sada bavimo dokaznim predmetom Tužilaštva broj P988, a to je vaš izveštaj, gospodine Hayden, molim vas, prva stranica izveštaja pod naslovom *Uvod*. Vi ste ranije rekli, ne znam da li tokom direktnog ili unakrsnog ispitivanja, nisam siguran čijeg, da niste sigurni po pitanju broja ljudi ili da nemate cifre ili procene broja ljudi koji su otišli iz sektora Jug. U ovom konkretnom... u oblasti Krajine u stvari. U ovom konkretnom uvodu, vi ste zabeležili u trećem, četvrtom redu: „Hrvatska vlada tvrdi da pozdravlja povratak u Hrvatsku 154.079...“ a onda se kaže kao procena do 21. avgusta 1995. godine, „...hrvatskih Srba koji su pred ofanzivom pobegli iz Krajine.“ Gde ste vi našli procenu o 154.079 ljudi?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Mislim da smo na to naišli u jednom članku *International Herald Tribune-a*.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: I vi ste ovde zabeležili da su oni otišli pred ofanzivom, a ne usled ofanzive. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da, to je samo izbor reči, mm-hm.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Izbor reči je veoma bitan, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pobjegli pre ili kao rezultat ofanzive, ja kažem, da izgleda da to nije previše različito.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Bežati pred nečim je nešto što se događa pre nego što se nešto desi, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ili dok se nešto događa.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: I tu se kaže da su neki od tih ljudi koji su bili preseljeni u druge delove SRJ, znači bivše republike Jugoslavije, i tu je navedeno: Kosovo, Vojvodina, Sandžak, tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: A to su sve područja gde je bilo malo srpskog stanovništva. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Da li ste znali da je Savezna Republika Jugoslavija pokušavala da naseli neke od ovih ljudi da bi povećala broj srpskog stanovništva u tim oblastima?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Mi nismo znali da je postojao neki konkretan plan po tom pitanju u to vreme. Rekao bih to o tom konkretnom pitanju u vreme kada je ovaj izveštaj pripremljen.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Pored ostalog, ranije smo pomenuli dobijanje goriva od Ujedinjenih Nacija, tačno, da su Vojska RSK i/ili srpski civili dobili gorivo od UN-a. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Oni su to zatražili.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Oni su takođe dobili gorivo od UN-a, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, da pogledam ovde.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Ili koliko vi znate?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Iz onoga što sam ja razumeo, vlasti su od UN-a zatražile gorivo i vozila, a UN nisu mogle da u potpunosti zadovolje njihove zahteve.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Vi ste intenzivno radili na Kosovu, zar ne, nakon ove misije za utvrđivanje činjenica?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Vi ste saznali kasnije da je SRJ naseljavala Srbe na Kosovo koji su došli iz oblasti Krajine. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je tačno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Na dnu stranice 1 vi kažete: „Kratko trajanje ove misije i ograničen obim kretanja u Krajini primorali su tim da se fokusira na Knin, takozvani glavni grad Krajine...“ i onda ste nastavili, „...MHF (Međunarodna Helsinška federacija -IHF) bi želela...“ i onda ste nastavili na drugoj stranici, ”...to da istakne zbog ograničenog pristupa ostatku Krajine, misija za utvrđivanje činjenica nije bila u mogućnosti da poseti ostale delove Krajine odakle su stigle izjave o kršenjima...“ I staću ovde. I ako pogledamo fusnotu ispod, vi ste zabeležili: „Hrvatske vlasti nisu zabranile timu MHF da se kreće preko određenih područja izvan Knina, ali u isto vreme su rekli da ne mogu da garantuju našu bezbednost ili da nećemo biti vraćeni.“ Ograničeni obim kretanja, u izvesnoj meri, ste vi sami sebi nametnuli. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Na određen način, da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: A hrvatska vlada nije rekla 'Ne možete ići u ovu oblast' ili 'Mi vas sprečavamo da idete u ovu oblast'. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: U i oko Knina.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Pa, oni vas nisu sprečili da idete izvan Knina, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Kao što sam rekao, u i oko Knina.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Ali ako... mogli ste otići u Donji Lapac, ako ste hteli. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: I mogli ste otići u Vrliku i Gračac i u druge oblasti unutar sektora Jug bez ikakvih ograničenja kretanja od strane hrvatske vlade. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ja nisam siguran u to. Ta mesta su bila malo dalje.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Niko vas nije sprečio da idete tamo. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne, ali mi smo uzeli u obzir činjenicu da nam je Hrvatska vojska rekla da te oblasti nisu na kraju... oni ne mogu garantovati našu bezbednost u toj oblasti i da bismo možda naišli na srpske snage koje su mogle biti sakrivene u šumi ili tako negde, sakrivene u brdima. Tako da smo praktično morali da vagamo šta bismo mogli da postignemo i gde bismo mogli da idemo na osnovu sigurnosti na terenu i kakve informacije bismo mogli da dobijemo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Nisu vas sprečili da idete bilo gde po Kninu, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne, nisu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Na stranici 3 vašeg izveštaja, odeljak 1.4, četvrti red od dna tog odeljka, vi ste ovde rekli u vašem izveštaju: "Predstavnici UN-a tvrdili su da su u drugom talasu pljačkanja učestvovala hrvatska policija i jedinice specijalne policije." Koji predstavnik UN-a vam je to rekao?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je bio jedan od predstavnika UN-a sa kojim smo se sastali.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Vi se ne sećate ko je to bio?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, ta osoba nas je zamolila da ne uključujemo njeno ime u...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Da li znate na koje se jedinice specijalne policije to odnosilo?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Odnosilo na šta?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Da, da li znate šta su one?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Jedinice specijalne policije?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Da.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne znam. Specijalna policija je prilično širok termin, pretpostavljam.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Ali u ovom slučaju vi nemate pojma šta je to?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da, nemamo ideju, mi smo prihvatili informaciju koju smo dobili, ja sam to samo zabeležio kao novinar, na primer, prilikom pisanja članka, mi smo dobili te informacije i mi smo ih uključili onakve kakve smo dobili.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: U redu, ali vi niste sproveli nezavisnu istragu kako bi utvrdili, na primer, da li je ova specijalna policija uopšte bila u Kninu nakon prvih 31 sat trajanja operacije *Oluja*. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ponovo, mi smo bili fokusirani na određene elemente ovde, a drugi aspekti toga, kao što sam... mi smo zabeležili da je ovo... u našem uvodu nije sveobuhvatni izveštaj, i dalja istraga bi trebalo da se preduzme, i to je bilo ostavljeno Hrvatskom helsinškom odboru.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Bar koliko ste vi znali, nije bilo dalje istrage o tome šta su, na primer, bile te specijalne jedinice?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne u vremenskom okviru ove...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Na stranici 1... u odeljku 1.5 tu su ponovo pomenuta četiri člana specijalne policije. Kako ste znali da su oni bili specijalna policija?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, predstavili su se kao MUP.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Kako su bili obučeni?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Nosili su neku vrstu maskirne uniforme. Takođe su nosili, koliko se ja sećam, znak na kom je pisalo *Ministarstvo unutrašnjih poslova*. Ja ih nisam fotografisao, na primer. Izašli su iz šume ili su došli sa puta.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Imali su na sebi kamuflažne uniforme sa znakom na kom je pisalo *Ministarstvo unutrašnjih poslova*?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: A šta su nosili na glavama?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne mogu da se setim šta su imali na glavama.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: I oni su vam se predstavili?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Da, oni su se predstavili i pitali su nas šta mi radimo, i mi smo im rekli šta mi radimo, i razgovarali smo kratko i rekli su: "Znate, treba da budete oprezni u ovoj oblasti." i sugerisali su nam da je napustimo, i mi smo to uradili kratko nakon što smo još malo pogledali okolo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: I vi ste ih videli... Ovih četvoro ljudi za koje ste rekli da su specijalna policija - nisu bili uključeni ni u šta nezakonito i neprihvatljivo što ste vi mogli da vidite?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne koliko sam ja mogao videti, ne.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Ja bih želeo da idem dalje sa vašim izveštajem. U stvari, ja sam završio sa vašim izveštajem. Ja bih želeo da se vratim na vašu izjavu, vašu drugu izjavu, dokazni predmet Tužilaštva broj P987, stranica 6. Sada ću vam pokazati, gospodine Hayden, i ceniću vaše strpljenje sa mnom jer to uključuje bavljenje sa tri različita dokumenta. Prvi je vaša izjava ovde, dokazni predmet Tužilaštva broj P987 to je izjava iz marta 2004. godine, paragraf 25. Samo radi reference da vam kažem, drugi dokument će ponovo biti vaš izveštaj dokazni predmet Tužilaštva broj P988, a treći dokument će biti izveštaj vojnih posmatrača UN-a, a to je dokazni predmet Tužilaštva broj P119.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Za potrebe sekretarijata, ovo su tri dokumenta na koja ću se pozivati. Takođe i za potrebe Pretresnog veća.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: U paragrafu 25, vi ste zabeležili: „U oblasti Kistanja primetili smo „službenike“ obučene kao civili sa mapama kako pokazuju na kuće, kasnije smo videli neke kuće kako gore.“ I ovde piše WCH, to su vaši inicijali. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: „To su bile osobe obučene u civilnu odeću i delovali su zajedno sa službenicima u uniformama.“ Sada bih želeo da vas vratim na dokazni predmet Tužilaštva broj P988, a to je vaš izveštaj, odeljak 1.1.1. I u vašem izveštaju vi ste zabeležili: „Postoji direktan dokaz sistematskog pljačkanja civilnih kuća i zajedničke imovine uključujući i trgovine i preduzeća, od strane HV-a, civilne policije i jedinica specijalne policije nakon prvih 31 sati operacije *Oluja*.“ Kasnije u ovom paragrafu, vi primećujete, vi kažete: „U

dva navrata oko 17/18. avgusta, posmatrači UN-a su videli timove koji su podmetali požare.“ Drugi tim koji je podmetao požare, vi kažete da se nalazio u Kistanju, u oblasti gde su bili „službenici“ civilno obučeni sa mapama. To je ono što ste vi rekli u vašoj drugoj izjavi, tačno?
SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: To vam je reklo osoblje UN-a sa kojim ste razgovarali?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Hajde da predemo na dokazni predmet Tužilaštva broj P119. Ako možemo da predemo na stranicu 4 dokaznog predmeta Tužilaštva broj P119. I ako možemo da se spustimo dole, gde se kaže: „PTL je primetila...“ Ovde se kaže da je ovo izveštaj vojnih posmatrača UN-a (UNMO). Kaže se da je patrola posmatrala u bilo koje vreme koje je tamo naznačeno.

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Mm-hm.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: „U Kistanju, civilni službenik koji je izgledao kao ljudi sa mapama, gledajući i pokazujući na kuće,“ i vaš izveštaj kaže da su bili civilni službenici. Tu postoji velika razlika, zar ne?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Civilni službenik.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Izgledao kao?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Izgledao kao ljudi. Razlika je samo u onome kako je napisano.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Pa, to je velika razlika, zar ne?

SUDIJA ORIE: Gospodine Du-Toit?

TUŽILAC DU-TOIT: Časni Sude, ja mislim da treba da bude istaknuto da je ovo izveštaj od 14. avgusta 1995. godine. Ovo što je sada na ekranu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: To je još jedan primer koliko je ovaj izveštaj netačan, ali on se može baviti time, ja ću se baviti ovim, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Ovde se ništa ne spominje o bilo kakvim ljudima u uniformi, tačno, u ovom dokaznom predmetu Tužilaštva broj P119 koji je ispred vas. Tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, ne spominje se, ali ja nisam bio... nisam sastavljao ovaj izveštaj, ja ga nikada nisam video, i to možda nije bio... službenik UN-a sa kojim sam ja razgovarao, koji je pripremio izveštaj.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ono što ja tvrdim jeste da je to jedini izveštaj gde se govorio o „civilnim službenicima koji izgledaju kao civili, civilni službenici“ u celokupnim dosijeima UN-a ili UNMO-a. Dakle, da li biste se bar složili da je ono što stoji u ovom izveštaju, u dokaznom predmetu Tužilaštva broj P119, drugačije od onoga što stoji u vašem izveštaju, tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, izbor termina je drugačiji. Civilni službenik koji izgleda kao civil ili službenik obučen u civilno, a pod brojem dva se govori o posmatračima UN-a koji su to videli. Dakle, kada smo razgovarali sa tim posmatračima UN-a, ovo je ono što su nam oni rekli. Dakle, ja nisam imao priliku da to potkrepim pristupom ovom konkretnom mestu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Pored toga, ovo su dve različite verzije, tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Mogle bi biti.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Želeo bih da vas pitam...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Ili bih želeo da zatražim, molim vas, dokument pod oznakom 3D01-0383. I časni Sude, samo radi reference, moja poslednja serija pitanja odnosiće se na ovaj dokument i na drugi dokument, i ja ću ostaviti vremena Pretresnom veću.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Gospodine Hayden, ovo je pismo MKSJ-a upućeno vama 19. aprila 1996. godine. Tu se traži od vas da dostavite, u drugom paragrafu, detaljnu izjavu svedoka o tome šta ste vi lično primetili ili čemu ste bili očevidac tokom misije za utvrđivanje činjenica u Krajini prošlog avgusta (1995. godine). Da li biste se složili sa mom, gospodine Hayden, da je izjava koju ste vi dali najvećim delom sadrži anegdote onoga što su drugi zapazili, a ne činjenice koje ste vi lično zapazili?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Slažem se.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Na drugoj stranici ovog konkretnog dokumenta, u odeljku koji je nazvan *Definicija ratnog zločina*, pretpostavljam da bi to trebala da bude definicija, i tu imamo detaljan spisak zločina koji vam je dat u ovom pismu. Da li biste se složili sa mnom da osim možda razaranja širokih razmera i prisvajanja... razaranja širokih razmera, da vi lično niste zapazili ni jednu od ovih stvari koje se navode na ovom konkretnom popisu?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Ne, ja lično nisam zapazio.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Postavljeno vam je nekoliko pitanja i vi ste odgovorili da ste vi dali odgovore na ta pitanja u vašoj prvoj izjavi. Jedno od pitanja koje vam je postavljeno je zašto su civili odlazili, da li su oni dobili zvanično uputstvo da to učine ili su otišli zbog lične sigurnosti. Možete li da odgovorite na to pitanje?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, neki ljudi sa kojima smo razgovarali, naročito oni pojedinci koji su bili u bazi UN-a, oni su rekli da je bilo nekih informacija u vezi sa evakuacijom ili odlaskom, dok drugi to nisu pominjali i rekli su da su otišli zbog svoje lične sigurnosti.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U redu. Dakle, to je bila kombinacija jednog i drugog?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je bila kombinacija jednog i drugog.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Sada...

SUDIJA ORIE: Gospodine Kuzmanoviću, mogu li da zatražim pojašnjenje ovog poslednjeg odgovora. Rekli ste kombinacija jednog i drugog. Ja mogu da zamislim dve situacije. Jedna je građanin A napušta svoju kuću zato što je čuo za planove i on sledi predložene planove ili naredbe u vezi sa planovima, a druga je odlaženje zato što se ne oseća sigurnim. Drugi scenario je da su ljudi čuli za plan za evakuaciju ili uputstva ili nešto drugo i da su osetili da nisu bezbedni i iz ta dva razloga napustili svoje domove. Dakle, ako kažete da je to kombinacija, na šta mislite? Da ste pronašli oboje ili da ste kod iste osobe pronašli saznanje o planovima, uputstvima i slično, za evakuaciju i u isto vreme strah koji ih je naterao da napuste svoje domove? Termin „kombinacija“ mi nije potpuno jasan.

SVEDOK HAYDEN: Ja bih rekao, ponovo, na osnovu intervjua sa raseljenim osobama da su postojali neki koji su znali ili su čuli za naređenje o evakuaciji i takođe su bili zabrinuti šta će se dogoditi i po svoj prilici doneli razumnu odluku da se evakuišu i drugi koji možda nisu čuli ili nisu videli naređenje, ali su i pored toga znali da je neka vojna operacija bila u toku i pobjegli su zbog straha za svoju ličnu bezbednost.

SUDIJA ORIE: Da. I imamo treću kategoriju, koji su sledili ono što je rečeno bez ikakvog ličnog straha.

SVEDOK HAYDEN: (*preklapanje govornika*)... Ja nisam razgovarao ni sa kim ko je to pomenuo, ali...

SUDIJA ORIE: Hvala vam. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala, časni Sude. Poslednji dokument koji bih želeo da prikazem nosi oznaku 3D01-0386. I pre nego što se pojavi...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Gospodine Hayden, reći ću vam da je ovo drugi dokument koji ste vi dobili od MKSJ. Evo ga. On je od 29. aprila 1996. godine. I upućen je vama, gospodine Hayden, i Bjorn Engeslandu?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Engesland.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Da li znate zašto je to bilo upućeno i gospodinu Engeslandu?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Upućeno je i gospodinu Engeslandu jer je on bio član misije i bio je takođe sa nama u Krajini, i on je bio izvršni direktor Norveškog helsinškog komiteta.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Da li je i on dao izjavu?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Nisam siguran, ali na osnovu ovoga pretpostavio bih da je dao.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Ovde vam je postavljeno pitanje i o jednom i o drugom, kaže se: "Dragi gospodine, ljubazno vas molim da u vašu izjavu uključite identitet sledećih osoba..." i tu je spisak ljudi koji su u izveštaju bili na spisku neidentifikovanih. Vi očigledno ne možete da identifikujete tu osobu, tačno?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Tačno. Ne po imenu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Pomenuo sam da vaša izjava datira iz maja 1996. godine. Gde je prva izjava koju ste poslali, pa ste 29. aprila dobili faks gde se traže pojašnjenja. Ja prepostavljam da ste pre ovog dokumenta od 19. aprila dobili dokument gde se traži da date izjavu, onda ste vi dali izjavu, i onda ste 29. aprila bili zamoljeni da identifikujete sledeće osobe u vašoj izjavi, ukoliko možete. Gde je prva izjava?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: Pa, ovo je jedina izjava koju sam ja dao. Ne sećam se da sam dao drugu izjavu osim ove izjave ovde izjave iz 1996. godine, i onda izjave iz 2004. godine, nisam siguran u datume. U svojim spisima nemam nikakvu drugu izjavu i sačuvao sam sve od svog prvog kontakta sa Tribunalom u fajlu koji uključuje i faks gospodina Elfgrena.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: U redu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, ja bih zatražio da se ova dva dokumenta uvrste u spis. Pismo od 19. aprila je dokument 3D01-0383.

TUŽILAC DU-TOIT: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine Du-Toit. Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, ovo će biti dokazni predmet Odbrane broj D870.

SUDIJA ORIE: Dva dokumenta zajedno pod jednim brojem, dokazni predmet Odbrane broj D870, usvaja se u spis.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, drugi dokument je 3D01-0386.

SUDIJA ORIE: Da, išao sam prebrzo. Ja sam mislio da je već uključen, ali nije. Gospodine Du-Toit, takođe nema prigovora?

TUŽILAC DU-TOIT: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, ovo će biti dokazni predmet Odbrane broj D871.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D871 se usvaja u spis.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Još jedno poslednje pitanje, gospodine Hayden. Izveštaj vaše misije za utvrđivanje činjenica... to je tačna procena, zar ne, da se velika većina materijala u vašem izveštaju temelji na onome što ste čuli od drugih?

SVEDOK HAYDEN – ODGOVOR: To je tačno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ– PITANJE: Hvala.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Ja nemam više pitanja. Hvala, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Hvala. Odbrana Gotovine nema pitanja. Gospodine Du-Toit?

TUŽILAC DU-TOIT: Nemam pitanja.

SUDIJA ORIE: Nemate pitanja.

(Pretrեսno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Ja imam jedno pitanje za vas. Kada ste sa vašim timom posetili Krajinu, da li ste uvek bili zajedno ili ste se kretali odvojeno?

SVEDOK HAYDEN: Bilo je nekoliko prilika kada smo bili u Kninu i kada smo se razdvojili kako bismo ugovorili sastanke.

SUDIJA ORIE: Da. Hvala vam na tom odgovoru. Pošto ja nemam više pitanja za vas, ovim je završeno vaše svedočenje, gospodine Hayden. Ja bih želeo da vam se jako zahvalim što ste došli u Hag i što ste odgovarali na pitanja koja su vam strane postavljale, kao i Pretresno veće, i ja vam želim bezbedan povratak kući.

SVEDOK HAYDEN: Hvala vam puno.

SUDIJA ORIE: Gospodo poslužiteljko, možete li molim vas da izvedete svedoka iz sudnice.

(svedok napušta sudnicu)

SUDIJA ORIE: Prvo proceduralno pitanje koje sam nameravao da pokrenem jeste kako da nastavimo sa ovim svedokom, ali to nije... ali više nema potrebe za tim. Onda ćemo sutra imati svedoka koji će svedočiti putem videolinka. Mogu li da dobijem procenu vremena jer i Pretresnom veću treba neko vreme?

TUŽILAC TIEGER: Časni Sude, Tužilaštvo očekuje otprilike 45 minuta do sat vremena.

SUDIJA ORIE: 45 minuta. Mogu li da čujem Odbranu?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, mi očekujemo oko sat vremena.

SUDIJA ORIE: Sat vremena. Gospodine Kay?

ADVOKAT KAY: Nemam planiranih pitanja u ovom trenutku.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mikuličiću?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Ni ja, časni Sude.

SUDIJA ORIE: To nam onda ostavlja vremena, jer postoji manja gomila usmenih odluka koje su spremne, a osoblje Pretresnog veća nas čini nervoznim jer do sada nismo mogli da nađemo vremena da se time bavimo, dakle to ćemo uraditi, sutra će biti dovoljno vremena. Postoji još jedna stvar, Tužilaštvo je obavestilo Pretresno veće i strane da oni nisu u mogućnosti da naprave raspored svedoka za 27. i 28. oktobar. Gospodine Mikuličiću, iz *e-mail* sam zaključio da vi želite čak dodatnih mesec dana uz to?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Ja bih to cenio, časni Sude, ali na žalost, to je bila moja greška.

SUDIJA ORIE: Da, to je bila greška. Vi ste želeli da znate da li ćemo zasedati 27. i 28. oktobra i vi ste spremni da nastavite, koliko sam razumeo, 29. oktobra, a ne novembra. To potvrđuje da nećemo zasedati 27. i 28. oktobra. Ja tome odmah dodajem, naravno, da smo izgubili... a to brine Pretresno veće, da smo tako izgubili dva dana u sudnici. Verujem da za to imate veoma jake razloge i da zbog toga nećemo raditi, jer Pretresno veće naravno nije u poziciji da... pronade svedoka kog Tužilaštvo nije moglo pronaći. To jeto. Međutim, stvar o kojoj bismo trebali još malo da razgovaramo sa stranama jeste dalji raspored u ovom predmetu u narednim nedeljama, i ja bih radije govorio o narednim nedeljama nego o narednim mesecima, ali to ćemo ostaviti za neki drugi trenutak. Da li ima još neko proceduralno pitanje? Postoji... da, postoji još jedna stvar, ali ja mislim da su strane već informisane o tome da 27. novembra... Gospodine Mikuličiću, kao što smo u novembru sada... da zamenimo jutro za popodne. Ja sam razumeo da su strane o tome informisane, ja sam tako razumeo. Da li ima još neko pitanje koje ne može da čeka do sutra? Onda ćemo završiti za danas i nastavljamo sutra, 16. oktobra, u 9.00 časova, u ovoj istoj sudnici broj 1.

Sednica je završena u 13.44h.

Nastavlja se u sredu, 16. oktobra 2008, u 9.00h.

